

Program wychowawczo - profilaktyczny
Szkoły Podstawowej nr 12 z Oddziałami
Integracyjnymi im. Ignacego Łukasiewicza
w Jaśle

Rok szkolny 2018/2019

Zatwierdzony, dn. 13.09. 2018 r.

SPIS TREŚCI

<i>PODSTAWA PRAWNA</i>	4
<i>ZAŁOŻENIA TEORETYCZNE PROGRAMU</i>	5
<i>ADRESACI DZIAŁAŃ WYNIKAJĄCYCH Z PROGRAMU WYCHOWAWCZO- PROFILAKTYCZNEGO</i>	14
<i>ZASADY WSPÓŁPRACY WYCHOWAWCZEJ Z RODZICAMI</i>	16
<i>INSTYTUCJE WSPIERAJĄCE SZKOŁĘ W REALIZACJI PROGRAMU</i>	18
<i>WYCHOWAWCZO-PROFILAKTYCZNEGO</i>	18
<i>OPIS STRATEGII WYCHOWAWCZO-PROFILAKTYCZNEJ SZKOŁY</i>	20
<i>DIAGNOZA POTRZEB, ANALIZA ZASOBÓW SZKOŁY ORAZ WYSTĘPUJĄCYCH ZAGROŻEŃ</i>	21
<i>CELE PROGRAMU WYCHOWAWCZO-PROFILAKTYCZNEGO</i>	24
<i>ZADANIA WYCHOWAWCZO-PROFILAKTYCZNE</i>	28
<i>TREŚCI DOTYCZĄCE OBSZARÓW WYCHOWANIA I PROFILAKTYKI ZAWARTE W PODSTAWACH PROGRAMOWYCH PRZEDMIOTÓW KSZTAŁCENIA OGÓLNEGO W WYBRANYCH TYPACH SZKÓŁ</i>	46
<i>WYCHOWAWCZE TREŚCI ZAWARTE W REGULAMINIE I STATUCIE SZKOŁY</i> ⁵⁷ <i>EWALUACJA PROGRAMU WYCHOWAWCZO-PROFILAKTYCZNEGO</i>	64
<i>ZAŁĄCZNIKI</i>	66
<i>ZAŁĄCZNIK NR 1</i>	66
<i>CHARAKTERYSTYKA PROGRAMÓW PROFILAKTYCZNYCH REALIZOWANYCH W SZKOLE PODSTAWOWEJ NR 12 Z ODDZIAŁAMI INTEGRACYJNYMI W JAŚLE</i> ⁶⁶ <i>ZAŁĄCZNIK NR 2</i>	76
<i>PROCEDURY POSTĘPOWANIA NAUCZYCIELI W SYTUACJACH ZAGROŻENIA DZIECI I MŁODZIEŻY DEMORALIZACJĄ, W SZCZEGÓLNOŚCI NARKOMANIĄ, ALKOHOLIZMEM I PROSTYTUCJĄ</i>	76
<i>ZAŁĄCZNIK NR 3</i>	84
<i>ZAŁĄCZNIK NR 4</i>	85
<i>PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU PODEJRZENIA WYSTĘPOWANIA PRZEMOCY W RODZINIE UCZNIĄ</i>	85
<i>ZAŁĄCZNIK NR 5</i>	87
<i>Porozumienie Rady Rodziców i Rady Pedagogicznej dotyczące używania na terenie szkoły telefonów komórkowych oraz innych urządzeń elektronicznych</i>	87

PODSTAWA PRAWNA

- *Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz.U. z 2017 r., poz. 59) art. 10 ust. 1 pkt 5, art. 26 ust. 2, art. 78, art. 98-99.*
- *Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz.U. z 2017 r., poz. 356).*
- *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 sierpnia 2015 r. w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii, (Dz.U. z dnia 28 sierpnia 2015 r. poz. 1249)wraz z późniejszymi zmianami.*
- *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. poz. 1591 oraz z 2018 r. poz. 1647) wraz z późniejszymi zmianami.*
- *Konstytucja Rzeczypospolitej polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. nr 78, poz. 483) – art. 72.*
- *Konwencja o Prawach Dziecka – art. 3, art. 19, art. 33.*

ZAŁOŻENIA TEORETYCZNE PROGRAMU

Wychowanie rozumiane jest jako wspieranie dziecka w rozwoju ku pełnej dojrzałości fizycznej, emocjonalnej, intelektualnej, duchowej i społecznej, które powinno być wzmacniane i uzupełniane przez działania z zakresu profilaktyki dzieci i młodzieży” (art. 1 pkt 3 Ustawy Prawo oświatowe).

Działalność wychowawcza w szkole polega na wspomaganiu ucznia w jego rozwoju ukierunkowanym na osiągnięcie pełnej dojrzałości w sferze:

1) fizycznej – ukierunkowanej na zdobycie przez ucznia wiedzy i umiejętności pozwalających na prowadzenie zdrowego stylu życia i podejmowania zachowań prozdrowotnych;

2) psychicznej – ukierunkowanej na zbudowanie równowagi i harmonii psychicznej, ukształtowanie postaw sprzyjających wzmacnianiu zdrowia własnego i innych ludzi, kształtowanie środowiska sprzyjającego rozwojowi zdrowia, osiągnięcie właściwego stosunku do świata, poczucia siły, chęci do życia i witalności;

3) społecznej – ukierunkowanej na kształtowanie postawy otwartości w życiu społecznym, opartej na umiejętności samodzielnej analizy wzorów i norm społecznych oraz ćwiczeniu umiejętności wypełniania ról społecznych;

4) aksjologicznej – ukierunkowanej na zdobycie konstruktywnego i stabilnego systemu wartości, w tym docenienie znaczenia zdrowia oraz poczucia sensu istnienia.

Działalność wychowawcza obejmuje w szczególności:

1) współpracę z rodzicami lub opiekunami uczniów w celu budowania postawy prozdrowotnej i zdrowego stylu życia;

2) kształtowanie hierarchii systemu wartości, w którym zdrowie należy do jednych z najważniejszych wartości w życiu;

3) wzmacnianie wśród uczniów więzi ze szkołą oraz społecznością lokalną;

4) kształtowanie przyjaznego klimatu w szkole, budowanie prawidłowych relacji rówieśniczych oraz relacji uczniów i nauczycieli, a także nauczycieli, wychowawców i rodziców lub opiekunów, w tym wzmacnianie więzi z rówieśnikami oraz nauczycielami i wychowawcami;

5) doskonalenie umiejętności nauczycieli w zakresie budowania podmiotowych relacji z uczniami oraz ich rodzicami lub opiekunami oraz warsztatowej pracy z grupą uczniów;

6) wzmacnianie kompetencji wychowawczych nauczycieli i wychowawców oraz rodziców lub opiekunów;

7) rozwijanie i wspieranie działalności wolontarystycznej;

8) wspieranie edukacji rówieśniczej i programów rówieśniczych mających na celu modelowanie postaw prozdrowotnych i prospołecznych.

Profilaktyka rozumiana jest jako proces, który wspiera ucznia w prawidłowym rozwoju i zdrowym życiu, przez zapewnienie pomocy potrzebnej mu w konfrontacji ze złożonymi, stresującymi warunkami życia, a w efekcie umożliwienia mu osiągnięcia subiektywnie satysfakcjonującego i społecznie akceptowanego życia.

Działania zapobiegawcze kierowane do dzieci i młodzieży uwzględniają zazwyczaj trzy obszary aktywności:

- wspomaganie dziecka lub nastolatka w konstruktywnym radzeniu sobie z trudnościami zagrażającymi prawidłowemu rozwojowi i zdrowemu życiu;
- ograniczanie i likwidowanie czynników ryzyka, które zaburzają prawidłowy rozwój i dezorganizują zdrowy styl życia;
- inicjowanie i wzmacnianie czynników chroniących, które sprzyjają prawidłowemu rozwojowi i zdrowemu życiu.

Czynniki chroniące definiowane są jako: właściwości indywidualne, relacje z bliskimi osobami, cechy środowiska rodzinnego i pozarodzinnego, które mogą neutralizować lub kompensować negatywne działanie czynników ryzyka, zwiększając ogólną odporność jednostki, wyzwalać energię i procesy odwrotne do tych, które prowadzą do choroby, zaburzenia lub nieprzystosowania.

Do najważniejszych czynników chroniących zalicza się:

- silną więź emocjonalną z rodzicami,
- zainteresowanie nauką szkolną i własnym rozwojem,
- pozytywną grupę rówieśniczą,
- regularne praktyki religijne,
- skłonność do respektowania norm, wartości i autorytetów społecznych,
- zainteresowania,

- dodatnią samoocenę,
- umiejętności społeczne,
- zdolności adaptacyjne,
- umiejętność samokontroli.

Czynniki ryzyka są to cechy, sytuacje, warunki sprzyjające powstawaniu zachowań ryzykownych. Wśród czynników ryzyka (związanych z jednostką, rodziną, grupą rówieśniczą, szkołą i lokalną społecznością) wymienia się:

- konflikty rodzinne,
- słabą więź emocjonalną z rodzicami,
- traumatyczne wydarzenia życiowe,
- problemy szkolne,
- niską samoocenę,
- trudny temperament,
- niedojrzałość emocjonalną,
- problemy interpersonalne,
- grupę rówieśniczą, w której normą są zachowania dysfunkcyjne,
- deficyty poznawcze,
- negatywne przekazy z popkultury i mediów.

Zachowania ryzykowne są to różne działania niosące ryzyko negatywnych konsekwencji, zarówno dla zdrowia fizycznego i psychicznego jednostki, jak i dla jej otoczenia społecznego. Zalicza się do nich:

- palenie tytoniu,
- używanie alkoholu,
- używanie innych środków psychoaktywnych,
- wczesną aktywność seksualną,
- zachowania agresywne i przestępcze,
- porzucenie nauki,
- ucieczki z domu,
- stosowanie diet przez nastolatków itp.

Działalność wychowawczo-profilaktyczna w naszej szkole koncentrować się będzie przede wszystkim na wzmacnianiu czynników chroniących, poprzez:

- a. rozwijanie zainteresowań uczniów oraz przeciwdziałanie niepowodzeniom szkolnym;
- b. wspomaganie rozwoju moralnego uczniów;
- c. stwarzanie uczniom możliwości przynależenia do pozytywnych grup rówieśniczych: kół zainteresowań, zespołów sportowych, muzycznych, itp.;
- d. wspomaganie rodziców w prawidłowym pełnieniu przez nich funkcji wychowawczych.

CHARAKTERYSTYKA OKRESU ROZWOJOWEGO

A. MŁODSZY WIEK SZKOLNY W KONTEKŚCIE DZIAŁAŃ WYCHOWAWCZO-PROFILAKTYCZNYCH

Młodszy wiek szkolny jest okresem rozwojowym, w którym dzieci zdobywają podstawy wiedzy mające istotne znaczenie dla ich dalszego funkcjonowania w roli ucznia oraz osoby dorosłej. W tym okresie życia dzieci rozwijają umiejętność współdziałania w grupie (np. we wspólnej zabawie), zaspakajania własnych potrzeb, pełnienia różnych ról społecznych, czyli tego wszystkiego co jest niezbędne do prawidłowego funkcjonowania w szerszej społeczności. Młody człowiek jest poddawany intensywnemu oddziaływaniu ze strony otaczającego środowiska i zmuszany do własnej aktywności w pokonywaniu różnorodnych trudności.

Jest to okres, w którym dziecko spędza mniej czasu w gronie rodziny na rzecz doświadczenia nowych przeżyć wśród towarzyszy zabaw i nauki w szkole. Czas rozłąki z osobami znaczącymi wypełniony jest poszerzeniem istotnych kontaktów z innymi osobami dorosłymi i rówieśnikami spoza rodziny. Rodzice przestają być absolutnym autorytetem, zaczyna się liczyć zdanie innych, zwłaszcza nauczycieli.

W tym okresie dzieci rozwijają umiejętność życia w społeczeństwie oraz umiejętności wspólnej zabawy. Dziecko podejmuje konkretne zadania, w których język znajduje zastosowanie do przedstawienia doświadczeń i myśli. Rozwijają się szybko umiejętności słuchania, mówienia, czytania i pisania. Jednocześnie dziecko interesuje się samodzielnym wytwarzaniem rzeczy, chętnie majsterkuje, rysuje, maluje itp. Jeżeli podejmowanie tych działań spotka się z pochwałą i zachętą-aprobata ze strony otoczenia, wzrasta motywacja dziecka do dalszego działania i poczucie własnej wartości. Zlekceważenie wysiłków dziecka hamuje zdolności twórcze, a ono samo może wzrastać w poczuciu niższości i zagrożenia.

W pierwszych latach nauki szkolnej w znaczący sposób poszerzają się kontakty dziecka z rówieśnikami. Dziecięce przyjaźnie są na ogół nietrwałe, jednak duże znaczenie ma fakt, jaką dziecko ma pozycję w grupie koleżanek i kolegów. Pozycja dziecka w klasie jest na ogół przenoszona później na inne grupy nieformalne i formalne oraz wpływa na zachowanie i „przeżywanie siebie” przez dziecko. Funkcjonowanie w grupie, a przez to doświadczanie zjawiska przywództwa i podporządkowania, grupowych kłótni i sporów skłania dziecko do dokonywania własnych ocen, decyzji, wyborów. Zaczynają powstawać ogólne własne zasady postępowania oraz zwiększa się wrażliwość dziecka na normy współżycia między ludźmi.

Rozwój dziecka i jego samodzielność niesie ze sobą wiele zagrożeń. Konieczne jest więc wyposażenie dziecka w umiejętność przewidywania zagrożeń, unikania ich oraz radzenia sobie w trudnych sytuacjach. Są to zadania niezwykle istotne w tym okresie życia dziecka, w którym cechuje go niewielka sprawność w przewidywaniu skutków podejmowanych działań, koncentracja na zachowaniach „tu i teraz” oraz słaba kontrola emocji.

Najważniejszymi zadaniami wychowania i profilaktyki w tym okresie rozwojowym jest przygotowanie dziecka do jak najlepszego radzenia sobie z rozwiązywaniem problemów, rozumienia siebie i innych, zasad współżycia z innymi ludźmi oraz wyposażenie w wiedzę na temat podstawowych zasad dbania o własne zdrowie i bezpieczeństwo w różnych sytuacjach.

Podsumowując, można stwierdzić, że działania wychowawczo-profilaktyczne w młodszym wieku szkolnym powinny polegać głównie na:

- Stosowaniu metod aktywnych dostosowanych do możliwości dzieci (piosenki, gry zespołowe, zajęcia plastyczne, drama, gdzie dzieci występują zawsze w roli pozytywnej).
- Promocji zdrowia, prawidłowych nawyków żywieniowych.
- Informowaniu jak można unikać potencjalnie niebezpiecznych przedmiotów, substancji i osób.
- Wskazywaniu możliwości szukania pomocy w trudnych sytuacjach u dorosłych.
- Kształtowaniu potrzeby informowania dorosłych o wszystkim, co zagraża zdrowiu i bezpieczeństwu dzieci.
- Uczeniu zrozumienia i akceptowania faktu, że każdy człowiek jest istotą niepowtarzalną i wartościową.
- Kształtowaniu przekonania, że własny rozwój jest przygodą i że należy ją przeżywać w poczuciu bezpieczeństwa, obecności bliskich i w pełni zdrowia.

B. CHARAKTERYSTYKA UCZNIÓW KLAS IV - VI W KONTEKŚCIE DZIAŁAŃ WYCHOWAWCZO-PROFILAKTYCZNYCH

Uczniowie w klasach IV-VI mają od 10 do 13 lat. Cechą charakterystyczną tego okresu jest duże indywidualne zróżnicowanie tempa zmian rozwojowych.

Najważniejszy mechanizm rozwoju w tym okresie polega na stopniowym usamodzielnianiu i uniezależnieniu od środowiska, co znajduje odbicie w sferze intelektualnej, emocjonalnej i społecznej. Początek tego okresu to etap pewnej stałości i spokojniejszego rozwoju. Jest to okres intensywniejszego poznawania rzeczywistości. Dziecko w tym wieku lubi dowiadywać się różnych ciekawych rzeczy, chce poznawać przyczyny i mechanizmy obserwowanych zjawisk. Szybki rozwój umysłowy pozwala na lepsze rozwiązywanie problemów, dokonywanie uogólnień, zastąpienie potocznych pojęć naukowymi. Zapewnia mu to lepszą orientację w otaczającej rzeczywistości. Wiele w tym okresie zależy od postawy dorosłych. Dziecko w tym wieku w zasadzie nie musi być motywowane i zachęcane do nauki, ponieważ zdobywanie wiedzy stanowi jego potrzebę rozwojową. Ważne jest natomiast dostarczanie mu okazji do rozszerzenia swojej wiedzy i możliwości intelektualnych oraz aby robić to w możliwie ciekawy i zróżnicowany sposób.

W życiu społecznym zaczynają dokonywać się w tym okresie zasadnicze zmiany. Dzieci związane dotąd silnie z dorosłymi (rodzicami, a potem nauczycielami) zaczynają zwracać się w stronę rówieśników. Obok prób oderwania się i dążenia do samodzielności, istnieje jeszcze ciągle duży autorytet rodziców i w wielu ważnych sprawach dzieci wciąż jeszcze do nich się zwracają. Jednocześnie pojawia się silne poczucie przynależności do grupy. Powoduje to, że dzieci częściej zaczynają słuchać siebie nawzajem, niż rodziców. Zaczynają dostosowywać swoje zachowania i dążenia do potrzeb grupy, przyswajając sobie jej normy. Uczucie silnej więzi z grupą rodzi poczucie solidarności, która może dotyczyć wiele spraw – również tych nieakceptowanych przez rodziców. Także normy moralne i ich przestrzeganie są w tym okresie uzależnione od opinii rówieśników.

Wyraźny kryzys zaufania do rodziców pojawia się ok. 12 roku życia. Towarzyszy temu negatywizm, krnąbrność i nieposłuszeństwo wobec rodziców. 12 - 13 latkom wydaje się, że nie są już dziećmi, podczas gdy otoczenie nadal ich tak traktuje. Starają się więc za pomocą takiego zachowania dać do zrozumienia otoczeniu, że są już dorośli i samodzielni. Dla wielu rodziców takie przejawy niezależności mogą być bardzo trudne, ważne jest jednak utrzymanie kontaktu

i możliwości porozumiewania się z dziećmi, gdyż w późniejszym okresie może być to jeszcze trudniejsze.

Bardzo ważny w tym okresie jest problem przyjaźni. Dzieci wierzą w jej istnienie i szukają jej, stawiając jednocześnie przyjaźni bardzo wysokie wymagania- wyłączność, wierność, i bezwzględne dochowania tajemnic. Przyjaźnie dotyczą z reguły osób tej samej płci, ponieważ w tym wieku istnieje ostry antagonizm między chłopcami, a dziewczynkami. Około 12- 13 roku życia dziewczęta zaczynają się już interesować chłopcami, starają się zwrócić na siebie ich uwagę, ci jednak zazwyczaj trzymają się z daleka i wciąż wolą towarzystwo kolegów.

W tym okresie znacznym przemianom podlega również obraz własnego ja. Dziecko oceniane przez różne osoby z otoczenia, wytwarza swoją samoocenę, która jest początkowo zależna od tych opinii. Stopniowo dziecko zaczyna wykorzystywać swoje logiczne myślenie w celu uporządkowania wiedzy o sobie. W coraz większym stopniu potrafi porównać opinie innych na swój temat, co sam o sobie myśli, a także ze swoimi realnymi osiągnięciami. Tworzy się „ja” racjonalne - zdolne do adekwatnej oceny siebie oraz dokonywania świadomych wyborów. Na kształtowanie się obrazu samego siebie wpływa również- dokonujące się około 12-13 roku życia- uświadomienie sobie istnienia własnego świata psychicznego. Młodzi ludzie zaczynają się interesować własną osobowością, porównywać się z innymi. W tym początkowym okresie ważne są zwłaszcza te cechy, które mają znaczenie w kontaktach z innymi ludźmi, np. koleżeństwo, odwaga, prawdomówność itd. Pod koniec tego stadium rozwoju zaczynają się też pojawiać początki autonomii w zakresie norm moralnych- stopniowo coraz ważniejsze stają się własne wewnętrzne przekonanie o słuszności postępowania, niezależnie od opinii innych ludzi oraz konsekwencji.

C. CHARAKTERYSTKA OKRESU DOJRZEWANIA W KONTEKŚCIE DZIAŁAŃ WYCHOWAWCZO-PROFILAKTYCZNYCH

Uczniowie klas VII-VIII znajdują się w kluczowej fazie okresu dojrzewania. To stwarza specyficzne wymagania przed działaniami wychowawczo-profilaktycznymi, wynikające z kilku faktów. Przede wszystkim zmieniający się organizm i doskonalący się układ nerwowy (wraz ze związanymi z tym funkcjami psychicznymi) są bardzo podatne na uszkodzenia, wynikające z działania środków chemicznych.

Młodzież w okresie dojrzewania przygotowuje się do dorosłości. To czas występowania przeciw autorytetom, przeciwstawiania się dorosłym, konfliktów z rodzicami. W tym okresie ich życia najważniejsza staje się grupa rówieśnicza i wszystko to, co ona ze sobą niesie - możliwość bycia członkiem grupy, ale także konieczność dopasowania się do niej, czasem za wszelką cenę, wbrew temu lub przeciwko temu, czego oczekują dorośli. Potrzeba doznawania akceptacji ze strony rówieśników nasilać może lęk przed brakiem akceptacji i odrzuceniem oraz skłaniać do poddawania się presji rówieśniczej. Okresowi dorastania przypisuje się konformizm moralny, który wiąże się z dostosowywaniem się do grupy i opinii większości. Wyrazem konformizmu może być młodzieżowa subkultura, obejmująca sposób ubierania się, zachowania, hierarchię wartości, wspólny język. Subkulturę młodzieżową ujmuje się w kategoriach poszukiwania autonomii i podkreślania swojej odrębności wobec świata dorosłych.

Okres dorastania to również czas poszukiwania własnej tożsamości i próby określenia siebie. Odpowiedź na pytanie „jaki jestem” jest podstawowym problemem tego okresu. Młodzież poszukuje własnej tożsamości często poprzez przejmowanie cudzych zachowań, poglądów, przekonań. Wypróbowuje różne role aby sprawdzić, która jest najbardziej odpowiednia. Określanie siebie stanowi podstawę dokonywania samodzielnych wyborów, na przykład dotyczących dalszego kształcenia czy zawodu. Wybory te często wiążą się z przeżywaniem konfliktu między pragnieniem samodzielności a lękiem przed odpowiedzialnością. W przypadku braku rozwiązania kryzysu tożsamości, dorastający może mieć poczucie opuszczenia i rozpacz i w konsekwencji wycofywać się z otoczenia, a w skrajnych przypadkach – przyjmować negatywną tożsamość, prezentując zachowania sprzeczne ze społecznymi normami i zasadami.

ADRESACI DZIAŁAŃ WYNIKAJĄCYCH Z PROGRAMU WYCHOWAWCZO-PROFILAKTYCZNEGO

Program wychowawczo-profilaktyczny przeznaczony jest przede wszystkim dla uczniów, ale swym zasięgiem obejmować ma wszystkie osoby, które uczestniczą w tworzeniu środowiska wychowawczego dla dzieci i młodzieży. Włączenie wszystkich uczestników życia szkolnego w obszar działań wychowawczo-profilaktycznych uwzględnia ich zróżnicowane role (tzn. jako osoby potrzebujące wsparcia w sytuacjach trudnych, jako źródło potencjalnych czynników ryzyka oraz czynników chroniących).

Program wychowawczo-profilaktyczny obejmuje swym zasięgiem:

- wszystkich uczniów w szkole,
- rodziców,
- nauczycieli.

W przypadku uczniów obejmuje on działania z zakresu profilaktyki uniwersalnej, selektywnej i wskazującej.

1) w przypadku profilaktyki uniwersalnej – wspieranie wszystkich uczniów w prawidłowym rozwoju i zdrowym stylu życia oraz podejmowanie działań, których celem jest ograniczanie zachowań ryzykownych niezależnie od poziomu ryzyka używania przez nich środków i substancji psychoaktywnych;

2) w przypadku profilaktyki selektywnej – wspieranie uczniów, którzy ze względu na swoją sytuację rodzinną, środowiskową lub uwarunkowania biologiczne są w wyższym stopniu narażeni na rozwój zachowań ryzykownych;

3) w przypadku profilaktyki wskazującej – wspieranie uczniów, u których rozpoznano wczesne objawy używania środków i substancji psychoaktywnych, lub występowania innych zachowań ryzykownych, które nie zostały zdiagnozowane jako zaburzenia lub choroby wymagające leczenia.

Rodzice jako adresaci programu:

- podnoszenie wiedzy i umiejętności wychowawczych rodziców (grupy wsparcia, pedagogizacja);
- współdziałanie rodziców przy rozwiązywaniu konfliktów klasowych i szkolnych;

- pomoc rodzicom w rozwiązywaniu problemów dziecka.

Nauczyciele jako adresaci programu:

- podnoszenie wiedzy i doskonalenie kompetencji wychowawczych nauczycieli;
- rozwijanie umiejętności dobrej współpracy nauczyciele - rodzice.

ZASADY WSPÓLPRACY WYCHOWAWCZEJ Z RODZICAMI

Rodzina stanowi naturalne środowisko rozwoju każdego dziecka, jest pierwszym i najważniejszym źródłem norm i wzorców zachowań, dlatego jednym z celów przyjętego programu wychowawczo-profilaktycznego jest budowanie partnerskich relacji z rodzicami uczniów. Podejmujemy starania o to, aby szkoła była miejscem przyjaznym nie tylko uczniowi, a także jego rodzicom postrzeganym jako partnerzy w procesie edukacji, kształcenia i wychowania. Aby współpraca tych dwóch środowisk dostarczała jak najwięcej wartościowych doświadczeń, niezbędnych dla prawidłowego rozwoju uczniów, w podejmowanych oddziaływaniach kierujemy się następującymi zasadami:

- Rodzice są pierwszymi i najważniejszymi wychowawcami swoich dzieci, dlatego w programie wychowawczo-profilaktycznym opieramy się na wartościach uznawanych przez rodziców.
- Staramy się jak najlepiej poznać oczekiwania rodziców, traktując je jako wskazówkę do organizacji pracy szkoły, zaś ich zadowolenie jako miarę jakości swojej pracy.
- Rodzice traktowani są jako nieocenione źródło informacji o swoich dzieciach, o ich słabych i mocnych stronach, potrzebach, zainteresowaniach, doświadczanych stresach oraz strategiach radzenia sobie z trudnościami.
- Wychowywanie jest trudnym i skomplikowanym procesem dlatego szkoła dostarcza rodzicom potrzebnych informacji i pomocy w ich wysiłkach. W ramach pedagogizacji rodziców każdy nauczyciel-wychowawca stara się dostarczyć rodzicom swoich uczniów wiadomości o zjawiskach zachodzących w rodzinie i w szkole, a także uzupełnia ich wiedzę o wychowaniu i rozwoju dzieci. Dzięki takim działaniom rodzice mają szansę wzbogacić swoje kompetencje w dziedzinie pedagogiki, psychologii, etyki i prawa (spotkania z pedagogiem, psychologiem, pracownikami Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, specjalistą ds. nieletnich).
- Nauczyciele rzetelnie informują rodziców o postępach ich dzieci, zarówno o ich sukcesach, jak i trudnościach, wspólnie omawiają problemy i je rozwiązują, proponują różne dostępne formy pomocy.
- Rodzice na bieżąco zapoznawani są ze zmianami w prawie oświatowym, regulaminem szkoły, kryteriami oceniania.
- Rodzice mają prawo do wypowiedzania się na temat wszystkich spraw dotyczących ich dzieci i szkoły. Ich uwagi stanowią wskazówki do poprawy jakości pracy szkoły.

- Rodzice decydują o sposobach i formach wychowania swoich dzieci, uwzględniając istniejące przepisy prawne w tym zakresie.
- Spotkania z rodzicami odbywają się wg harmonogramu szkolnego i mają charakter partnerski.
- Rozmowy na tematy dotyczące indywidualnych osób mają charakter poufny i nie mogą być wykorzystywane bez zgody rodziców ucznia.

Interesy wychowawcze rodziców reprezentowane są przez Radę Rodziców, która czuwa nad prawidłowymi relacjami pomiędzy szkołą a rodzicami.

INSTYTUCJE WSPIERAJĄCE SZKOŁĘ W REALIZACJI PROGRAMU WYCHOWAWCZO-PROFILAKTYCZNEGO

Działalność wychowawcza i profilaktyczna szkoły pozostaje w ścisłym związku z działalnością wychowawczo-profilaktyczną w środowisku lokalnym, gdyż środowisko odgrywa ważną rolę w kształtowaniu osobowości ucznia. Aby działania podejmowane w ramach realizacji programu odniosły właściwy skutek nasze szkoła współpracuje z następującymi instytucjami:

- placówki kulturalno - oświatowe (MDK, JDK, Miejska Biblioteka Publiczna, kino i inne)
  - uczestnictwo w spektaklach teatralnych o charakterze wychowawczo-profilaktycznym,
  - udział w konkursach organizowanych przez placówki kulturalno-oświatowe,
  - uczestnictwo w seansach filmowych o charakterze wychowawczym i profilaktycznym;
- placówki oświatowo - opiekuńcze (Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminny Ośrodek pomocy Społecznej, Poradnia Zdrowia Psychicznego, PCPR, PUP)
  - pomoc uczniom przejawiającym trudności w zachowaniu i nauce,
  - pomoc dzieciom z rodzin uzależnionych i dysfunkcyjnych,
  - udzielanie pomocy rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej,
  - udział w prelekcjach organizowanych przez psychologów, pedagogów, lekarzy specjalistów;
- wymiar sprawiedliwości (Sąd Rodzinny, Komenda Powiatowa Policji)
  - współpraca z kuratorami zawodowymi,
  - udział w zajęciach prowadzonych przez policję i straż miejską na temat przeciwdziałania niedostosowaniu społecznemu i przestępczości,
  - współdziałanie z sądem i policją zgodnie z „Procedurami postępowania nauczycieli i metody współpracy szkół z policją, w sytuacji zagrożenia dzieci oraz młodzieży przestępczością i demoralizacją” oraz procedurą „Niebieska Karta”;
- jednostki samorządu terytorialnego (Urząd Miasta, Starostwo Powiatowe)

- pomoc w finansowaniu przedsięwzięć o charakterze profilaktycznym,
- pomoc w organizacji szkoleń dla wychowawców podnoszących ich umiejętności wychowawcze;
- straż miejska
  - program profilaktyczny obejmujący następujące bloki zagadnień: agresja i przemoc rówieśnicza, bezpieczny Internet, „Bezpieczna droga do szkoły”,
  - spotkania z uczniami, z rodzicami uczniów;
- instytucje realizujące specjalistyczne programy profilaktyczne.

OPIS STRATEGII WYCHOWAWCZO-PROFILAKTYCZNEJ SZKOŁY

- Strategie informacyjne (metody):
  - pogadanka,
  - spotkanie ze specjalistą,
  - prezentacja filmów wychowawczych i profilaktycznych,
  - spektakle profilaktyczne.
- Strategie edukacyjne:
  - realizacja specjalistycznych programów profilaktycznych,
  - rysunki,
  - drama,
  - przedstawienia,
  - burza mózgów,
  - dyskusja,
  - gry i zabawy dydaktyczne,
  - praca w małych grupach,
  - imprezy i uroczystości szkolne.
- Strategie działań alternatywnych:
  - koła zainteresowań,
  - rajdy,
  - wycieczki,
  - festyny,
  - zajęcia i zawody sportowe.
- Strategie interwencyjne:
  - interwencja w środowisku szkolnym ucznia,
  - interwencja w sytuacji kryzysu rozwojowego (prowadzona przez specjalistę),
  - pomoc psychologiczna i pedagogiczna,
  - interwencje zgodnie z „Procedurami postępowania nauczycieli i metody współpracy szkół z policją”,
  - interwencje zgodnie z „Procedurą Niebieskie Karty”.

DIAGNOZA POTRZEB, ANALIZA ZASOBÓW SZKOŁY ORAZ WYSTĘPUJĄCYCH ZAGROŻEŃ

Ludzkie zasoby szkoły:

- dyrektor - sprawnie zarządzający pracą szkoły, dbający o bezpieczeństwo uczniów i klimat społeczny szkoły, sprzyjający działaniom wychowawczym i profilaktycznym;
- nauczyciele wykazujący dużą motywację do podnoszenia kwalifikacji zawodowych, posiadający wielokierunkowe wykształcenie;
- zespół ds. profilaktyki i terapii pedagogicznej i psychologicznej (pedagog, psycholog, neurologopeda, terapeuta pedagogiczny);
- szkolni realizatorzy programów profilaktycznych;
- specjaliści pracujący z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (oligofrenopedagodzy, surdopedagodzy, tyflopopedagodzy, specjaliści ds. autyzmu);
- organizacje szkolne (np. harcerstwo, szkolne koło Caritas, koło TPD);
- szkolny wolontariat;
- specjaliści spoza szkoły - współpracujący ze szkołą (np. pracownicy Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej);
- rodzice - partnerzy w działaniach wychowawczych i profilaktycznych, zainteresowani sytuacją szkolną swoich dzieci.

Materialne zasoby szkoły:

- nowoczesny, przestronny budynek, dostosowany do potrzeb uczniów niepełnosprawnych (podjazdy, winda),
- wymiarowa sala gimnastyczna,
- biblioteka,
- czytelnia,
- stołówka,
- gabinet stomatologiczny,
- gabinet rehabilitacji,
- gabinet higienistki,
- sale do zajęć specjalistycznych,

- pracownice komputerowe,
- sala doświadczania świata,
- Miasteczko Ruchu Drogowego,
- możliwość korzystania podczas zajęć wychowania fizycznego z boiska wielofunkcyjnego "Orlik i obiektów Miejskiego Ośrodka sportu i rekreacji (lodowiska, basenu, hali sportowej),
- system monitoringu.

Inne zasoby:

- zasoby sprzyjające kształtowaniu wartości patriotycznych: Dęby pamięci, Przestrzeń pamięci,
- realizacja Polityki ochrony dzieci przed krzywdzeniem.

Sposoby diagnozowania sytuacji profilaktyczno-wychowawczej

Sytuacja profilaktyczno-wychowawcza diagnozowana jest na początku roku szkolnego oraz na bieżąco w trakcie jego trwania. Diagnoza powstaje w oparciu o :

- analizę dokumentacji (dokumentacja wychowanków /opinie, orzeczenia PPP, świadectwa szkolne, karty zdrowia, dokumentacja wychowawców klasowych ,sprawozdania semestralne, informacje z dziennika elektronicznego, dokumentacja Zespołu Wychowawczego, dokumentacja pedagoga i psychologa, dokumentacja z uczestnictwa w realizowanych programach profilaktycznych);
- obserwację zachowania uczniów na terenie szkoły;
- informacje na temat zachowania uczniów w środowisku rodzinnym i lokalnym;
- rozmowy psychologiczne i pedagogiczne;
- ankiety przeprowadzane wśród uczniów diagnozujące skalę problemów występujących na terenie szkoły;
- ankiety przeprowadzane wśród wychowawców dotyczące problemów wychowawczych występujących w klasie;
- rozmowy przeprowadzane z rodzicami oraz przedstawicielami poszczególnych instytucji współpracujących ze szkołą (np. policji, straży miejskiej, sądu rodzinnego).

Opracowane wyniki badań ankietowych prezentowane są na posiedzeniach Rady Pedagogicznej. Wychowawcy klasowi otrzymują szczegółowe analizy dotyczące wyników swojej klasy.

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy dokonana została analiza potencjalnych zagrożeń i problemów wychowawczych. Diagnoza w zakresie występujących w środowisku szkolnym czynników chroniących i czynników ryzyka oraz podejmowanych przez uczniów zachowań ryzykownych wskazuje na następujące obszary trudności:

- konflikty pomiędzy niektórymi uczniami, brak umiejętności rozwiązywania sytuacji konfliktowych w sposób konstruktywny,
- niewystarczająca umiejętność współpracy i współdziałania w grupie,
- nadmierne zainteresowanie niektórych uczniów komputerem, Internetem, grami komputerowymi, czerpanie wzorców zachowania z Internetu,
- niewystarczająca kultura osobista niektórych uczniów,
- trudna sytuacja rodzinna niektórych uczniów (wychowywanie się w rodzinie niepełnej, zrekonstruowanej),
- trudności w pełnieniu funkcji wychowawczych przez niektórych rodziców.

Diagnoza przeprowadzona m.in. w oparciu o ankietę opracowaną przez Fundację "Masz Szansę"¹ wskazuje, że zdecydowana większość uczniów nie miała kontaktu ze środkami psychoaktywnymi (95% ankietowanych uczniów deklaruje, że nigdy nie paliło papierosów, 91% odpowiedziało, że nigdy nie sięgało po alkohol). Diagnoza opracowana we współpracy z instytucjami wspierającymi szkołę w realizacji działań wychowawczych i profilaktycznych wskazuje na zagrożenia związane z nadużywaniem mediów elektronicznych.

---

¹ *Ankieta dla szkół podstawowych, kl. IV-VI, (oprac.: Robert Porzak, Krzysztof Ostaszewski, Jacek Pyżalski, Jakub Kołodziejczyk, Wiesław Poleszak, Grzegorz Kata Fundacja "Masz Szansę" (FMSz) Badania zostały przeprowadzone w ramach realizacji zadania publicznego pt. „Przeprowadzenie całościowych badań dotyczących funkcjonowania systemu oddziaływań profilaktycznych w Polsce” zleconego FMSz przez Ministra Edukacji Narodowej.*

CELE PROGRAMU WYCHOWAWCZO-PROFILAKTYCZNEGO

Cel ogólny: wspomaganie wszechstronnego harmonijnego rozwoju ucznia oraz ochrona przed zagrożeniami.

Cele szczegółowe:

1. Ukształtowanie uczniów otwartych, tolerancyjnych, ciekawych świata, zdolnych do twórczego myślenia, łatwo przystosowujących się do zmian.
2. Umacnianie poczucie własnej wartości oraz pomoc w odnalezieniu indywidualnej drogi rozwoju uczniów zdrowych i niepełnosprawnych.
3. Stworzenie warunków do rozwijania własnych zainteresowań i talentów oraz do udziału w życiu szkoły i środowiska.
4. Wyposażenie uczniów w umiejętności: pracy zespołowej, efektywnej komunikacji, celowego działania oraz w postawę odpowiedzialności za efekty własnej pracy.
5. Ukształtowanie umiejętności skutecznego działania w różnych sytuacjach szkolnych i pozaszkolnych (radzenie sobie w sytuacjach trudnych).
6. Ukształtowanie odpowiedzialności za własne zachowanie w stosunku do innych ludzi i za swoje czyny.
7. Wykształcenie umiejętności posługiwania się nowoczesnymi środkami komunikacji i informacji.
8. Wyposażenie uczniów w wiedzę i umiejętności z zakresu zdrowego stylu życia.
9. Przygotowanie do korzystania z dorobku kultury i dziedzictwa narodowego.
10. Wyposażenie dzieci w umiejętność nawiązywania i utrzymywania relacji z innymi pobawionych agresji i przemocy.
11. Stworzenie warunków do budowania pozytywnych więzi między uczniami, uczniami – nauczycielem, nauczycielem – rodzicami, rodzicami – dzieckiem.
12. Ukształtowanie umiejętności rozróżniania dobra i zła.
13. Ukazanie wartości płynących z koleżeństwa i przyjaźni (wskazanie pożądanых wzorców zachowań).
14. Stworzenie warunków do budowania porozumienia (szkoła – dom – środowisko), wspólnej aktywności i partnerstwa w wychowaniu uczniów.
15. Pomoc rodzicom w zdobywaniu wiedzy i praktycznych umiejętności wychowawczych.

Do osiągnięcia zamierzonych celów szkoła dąży poprzez:

- Realizację programów uwzględniających integrację treści przedmiotowych,
- Aktywizujące metody nauczania i wychowania, zespołowe formy pracy,
- Ofertę pomocy psychologiczno - pedagogicznej,
- Organizację zajęć dodatkowych, służących rozwojowi zainteresowań i zdolności uczniów,
- Szkolny system oceniania,
- Sprawną organizację szkoły,
- Wspomaganie samorządności uczniów, przekazywanie uczniom zadań i odpowiedzialności stosownie do wieku,
- Udział w życiu kulturalnym środowiska lokalnego i kraju,
- Współpracę z rodzicami uczniów, instytucjami zajmującymi się dzieckiem i jego rodziną, środowiskiem lokalnym.

MODEL ABSOLWENTA SZKOŁY

Model sylwetki ucznia kończącego I etap edukacyjny - naukę w klasie trzeciej.

Absolwent klasy trzeciej powinien:

- dobrze orientować się w swoim najbliższym otoczeniu w domu i w szkole,
- wykazywać pozytywną motywację do nauki oraz rozwijania własnych zdolności i zainteresowań,
- wykorzystywać zdobytą wiedzę w życiu codziennym,
- w kontaktach z innymi ludźmi stosować podstawowe zasady komunikacji,
- wykazywać umiejętność współpracy z rówieśnikami i osobami dorosłymi w swej codziennej aktywności, przyjmowania uwag i sugestii w związku z popełnianymi błędami, akceptowania ograniczenia swoich możliwości wynikających z wieku, oraz umiejętność prezentowania własnego zdania i słuchania opinii innych,
- być odpowiedzialny m.in. poprzez: umiejętność przewidywania skutków swoich działań, odstępowanie od działań przewidując ich negatywne skutki, a także

rozumienie potrzeby ponoszenia konsekwencji swoich działań,

- wykazywać umiejętność nawiązywania przyjaznych kontaktów z innymi ludźmi oraz akceptowania ich odmienności,
- być ciekawym świata m.in. poprzez korzystanie z nowych źródeł wiedzy i obserwowanie zjawisk zachodzące w otoczeniu, wyciąganie prostych wniosków ze swoich obserwacji,
- być rozważny m.in. poprzez: szanowanie zasad bezpieczeństwa i higieny,
- stosować się do norm obowiązujących w jego otoczeniu oraz rozróżniać zachowania złe i dobre,
- w sposób rozważny korzystać z nowoczesnych technologii informacyjnych i komunikacyjnych.

Sylwetka ucznia kończącego II etap edukacyjny - naukę w szkole podstawowej

Absolwent klasy ósmej powinien:

- samodzielnie funkcjonować w swoim naturalnym otoczeniu, w domu i w szkole,
- mieć określony krąg zainteresowań, którym poświęca swój czas i które stara się rozwijać,
- wykazywać umiejętność wykorzystywania możliwości jakie stwarza mu dom, szkoła i środowisko, efektywnego komunikowania się, prezentowania swojego punktu widzenia i rozważania poglądów innych osób,
- rozważnie korzystać z nowoczesnych technologii komunikacyjnych,
- wykazywać umiejętność przewidywania skutków swoich działań, wykorzystywania wcześniejszych doświadczeń i gotowość do ponoszenia konsekwencji swoich czynów,
- wykorzystywać nowe źródła wiedzy i dostrzegać złożoność świata,
- prezentować umiejętność wyszukiwania, selekcjonowania i uporządkowywania informacji oraz oceniania ich wiarygodności i przydatności,
- przestrzegać zasad bezpieczeństwa i unikać zagrożeń,
- być tolerancyjny i akceptować odmienność innych,
- rozróżniać dobre i złe zachowania w oparciu o uniwersalne wartości dobra, miłości, prawdy i piękna oraz kształtującego się własnego systemu wartości,
- prezentować pozytywny stosunek do procesu kształcenia i samokształcenia oraz

zaangażowanie w zdobywanie wiedzy i umiejętności,

- wykazywać postawy patriotyczne, utożsamiać się z ojczyzną i narodem,
- prezentować postawy prospołeczne i angażować się w działania na rzecz innych.

ZADANIA WYCHOWAWCZO-PROFILAKTYCZNE

Treści wychowawczo-profilaktyczne do realizacji w klasach I-III

Obszar	Sfera	Zadanie	Formy, sposoby realizacji	Osoby odpowiedzialne
Zdrowie – edukacja zdrowotna	Fizyczna, psychiczna	<ul style="list-style-type: none"> • Zapoznanie z podstawowymi zasadami dbania o zdrowie własne i innych; • Zapoznanie z zasadami zdrowego, racjonalnego odżywiania się, higieny osobistej i aktywności fizycznej; • Rozwijanie umiejętności podejmowania działań mających na celu zdrowy styl życia w aspekcie fizycznym i psychicznym; • Kształtowanie postawy odpowiedzialności za własne zdrowie; • Rozwijanie umiejętności podejmowania działań na rzecz ochrony przyrody w swoim środowisku; • Kształtowanie umiejętności analizy zjawisk przyrodniczych, rozumowania przyczynowo-skutkowego; • Uświadomienie wpływu przyrody nieożywionej na życie ludzi, zwierząt i roślin; 	realizacja programu profilaktycznego „Spójrz inaczej”, zajęcia edukacji wczesnoszkolnej, pogadanka, inscenizacja, film, konkursy, udział w programie „Owoce w szkole”, umieszczenie na korytarzach pojemników do segregacji odpadów	wychowawcy klas, pedagog, psycholog, higienistka szkolna

Obszar	Sfera	Zadanie	Formy, sposoby realizacji	Osoby odpowiedzialne
Relacje – kształtowanie postaw społecznych	Psychiczna, społeczna	<ul style="list-style-type: none"> • Kształtowanie podstawowych umiejętności komunikacyjnych; • Kształtowanie umiejętności przestrzegania obowiązujących reguł; • Kształtowanie umiejętności nawiązywania i podtrzymywania relacji z rówieśnikami, rozpoznawania ich potrzeb, zgodnej współpracy z innymi, z zachowaniem obowiązujących norm i reguł kultury osobistej; • Przygotowanie do sprawiedliwego i uczciwego oceniania zachowania własnego i innych ludzi; • Zapoznanie z podstawowymi prawami i obowiązkami wynikającymi z roli ucznia oraz członka szkolnej społeczności, rodziny i kraju; • Rozwijanie empatii, umiejętności podejmowania działań mających na celu pomoc słabszym i potrzebującym, umiejętności rozwiązywania konfliktów i sporów; • Kształtowanie wytrwałości w działaniu i dążeniu do celu, umiejętności adekwatnego zachowania się w sytuacjach zwycięstwa i porażki. 	<p>realizacja programu profilaktycznego „Spójrz inaczej”, zajęcia edukacji wczesnoszkolnej, promowanie pozytywnych postaw poprzez przyznawanie odznaki wzorowego ucznia, udział w Dniu Życzliwości</p>	<p>wychowawcy klas, pedagog, psycholog</p>

Obszar	Sfera	Zadanie	Formy, sposoby realizacji	Osoby odpowiedzialne
Kultura – wartości, normy, wzory zachowań	Psychiczna, aksjologiczna, społeczna	<ul style="list-style-type: none"> • Kształtowanie umiejętności właściwego komunikowania się w różnych sytuacjach społecznych, dbałość o język i kulturę wypowiedzania się; • Kształtowanie umiejętności analizy prostych sytuacji wychowawczych, odróżniania dobra od zła; • Kształtowanie gotowości do uczestnictwa w kulturze, poszanowania tradycji i kultury własnego narodu, a także poszanowania innych kultur i tradycji, określanie swojej przynależności kulturowej poprzez kontakt z wybranymi dziełami sztuki, zabytkami i tradycją w środowisku rodzinnym, szkolnym i lokalnym, uczestniczenie w życiu kulturalnym środowiska rodzinnego, szkolnego, lokalnego oraz wydarzeniach organizowanych przez najbliższą społeczność; • Kształtowanie wrażliwości estetycznej poprzez kontakt z dziełami literackimi i wytworami kultury, zapoznanie z wybranymi dziełami architektury i sztuk plastycznych należących do polskiego i europejskiego dziedzictwa kultury, wyzwalenie potrzeby kontaktu z literaturą i sztuką dla dzieci; • Kształtowanie postaw wyrażających szacunek dla ludzi, niezależnie od religii, statusu materialnego, wieku, wyglądu, poziomu rozwoju intelektualnego i fizycznego oraz respektowanie ich praw, podejmowanie działań w celu zapobiegania dyskryminacji; • Przygotowanie do radzenia sobie w sytuacjach codziennych wymagających umiejętności praktycznych, budzenie szacunku dla pracy ludzi różnych zawodów; • Przygotowanie do podejmowania działań mających na celu identyfikowanie i rozwijanie własnych zainteresowań; 	<p>realizacja programu profilaktycznego „Spójrz inaczej”, zajęcia edukacji wczesnoszkolnej, wycieczki, udział w imprezach szkolnych i uroczystościach patriotycznych, spotkania z przedstawicielami różnych zawodów, udział w kampaniach społecznych</p>	<p>wychowawcy klas, wychowawcy świetlicy, opiekunowie kół zainteresowań pedagog, psycholog, nauczyciel religii</p>

Obszar	Sfera	Zadanie	Formy, sposoby realizacji	Osoby odpowiedzialne
		<ul style="list-style-type: none"> • Wstępne kształtowanie postaw wyrażających szacunek do symboli i tradycji narodowych oraz tradycji związanych z rodziną, szkołą i społecznością lokalną; • Kształtowanie umiejętności wyrażania własnych emocji w różnych formach ekspresji; • Kształtowanie poczucia własnej wartości dziecka, podtrzymywanie ciekawości poznawczej, rozwijanie kreatywności i przedsiębiorczości oraz brania odpowiedzialności za swoje decyzje i działania; • Kształtowanie świadomości odmienności osób niepełnosprawnych, innej narodowości, wyznania, tradycji kulturowej oraz ich praw. 		

Obszar	Sfera	Zadanie	Formy, sposoby realizacji	Osoby odpowiedzialne
Bezpieczeństwo – profilaktyka zachowań ryzykownych (problemowych)	Fizyczna, psychiczna, społeczna	<ul style="list-style-type: none"> • Zapoznanie z podstawowymi zasadami bezpieczeństwa w różnych sytuacjach życiowych, kształtowanie właściwego zachowania się w sytuacji zagrożenia życia i zdrowia oraz sytuacjach nadzwyczajnych; • Kształtowanie umiejętności wyszukiwania, porządkowania i wykorzystywania informacji z różnych źródeł, korzystania z technologii informacyjno-komunikacyjnych; • Kształtowanie świadomości negatywnego wpływu pracy przy komputerze na zdrowie i kontakty społeczne oraz niebezpieczeństw wynikających z anonimowości kontaktów, respektowanie ograniczeń dotyczących korzystania z komputera, Internetu i multimediiów; • Przygotowanie do bezpiecznego i rozsądnego korzystania z narzędzi i urządzeń technicznych, bezpiecznego organizowania zajęć ruchowych i poruszania się po drogach; • Przygotowanie do bezpiecznego korzystania ze środków komunikacji, zapobiegania i przeciwdziałania sytuacjom problemowym; • Kształtowanie umiejętności utrzymywania ładu i porządku wokół siebie, w miejscu nauki i zabawy. 	<p>realizacja programu profilaktycznego „Spójrz inaczej”, zajęcia edukacji wczesnoszkolnej, realizacja programów profilaktycznych dotyczących bezpiecznego korzystania z nowoczesnych mediów np. program Sieciaki, realizacja przez Straż Miejską programu profilaktyki „Bezpieczne dzieciństwo”</p>	<p>wychowawcy klas, wychowawcy świetlicy, pedagog, psycholog, Straż Miejska</p>

Treści wychowawczo-profilaktyczne do realizacji w klasach IV - VI

Obszar	Sfera	Zadanie	Formy, sposoby realizacji	Osoby odpowiedzialne
Zdrowie – edukacja zdrowotna	Fizyczna, psychiczna	<ul style="list-style-type: none"> • Kształtowanie postaw prozdrowotnych poprzez promowanie aktywnego i zdrowego stylu życia; • Nabycie podstawowej wiedzy na temat stresu; • Kształtowanie postaw otwartych na poszukiwanie pomocy oraz porady, kiedy zaczynają się trudności i kiedy wybór jest ważny i trudny; • Kształtowanie właściwych postaw wobec różnego rodzaju używek; • Uczenie rozważnego korzystania z mediów elektronicznych; • Uczenie konstruktywnych sposobów radzenia sobie ze złością; • Prezentowanie sposobów pokonywania własnych słabości oraz akceptowania ograniczeń i niedoskonałości; • Zapoznanie z zasadami zdrowego odżywiania; • Kształtowanie umiejętności rozwiązywania konfliktów; • Kształtowanie umiejętności rozpoznawania własnych cech osobowości; • Rozwijanie właściwej postawy wobec zdrowia i życia jako najważniejszych wartości; • Motywowanie do podejmowania aktywności służących utrzymaniu zdrowia. 	zajęcia z wychowawcą, realizacja treści wychowawczych i profilaktycznych na lekcjach poszczególnych przedmiotów, inscenizacja, film, konkursy	wychowawcy klas, pedagog, psycholog, higienistka szkolna, nauczyciel przyrody, nauczyciel informatyki

Obszar	Sfera	Zadanie	Formy, sposoby realizacji	Osoby odpowiedzialne
Relacje – kształtowanie postaw społecznych	Psychiczna, społeczna	<ul style="list-style-type: none"> • Rozwijanie umiejętności komunikacyjnych: wyrażanie własnych opinii, przekonań i poglądów; • Kształtowanie umiejętności asertywnego wyrażania własnych potrzeb; • Rozwijanie wrażliwości na potrzeby i trudności innych ludzi; • Kształtowanie postawy szacunku i zrozumienia wobec innych osób; • Rozwijanie zdolności do inicjowania i podtrzymywania relacji z innymi; • Budowanie atmosfery wzajemnego szacunku w społeczności szkolnej; <ul style="list-style-type: none"> • Rozwijanie umiejętności rozumienia innych; • Rozwijanie poczucia przynależności do grupy (samorząd uczniowski, klub, drużyna, wspólnota, harcerstwo); • Kształtowanie otwartości na odmienność innych; • Rozwijanie świadomości dotyczącej roli osób znaczących i autorytetów; • Kształtowanie umiejętności współpracy w dążeniu do osiągnięcia celu; • Uwrażliwianie na różne obszary ludzkich problemów i potrzeb poprzez kształtowanie potrzeby udzielania pomocy (np. wolontariat, udział w akcjach charytatywnych); • Wspieranie w kształtowaniu pozytywnego systemu wartości; • Rozwijanie samorządności. 	<p style="text-align: center;">zajęcia z wychowawcą, realizacja treści wychowawczych i profilaktycznych na lekcjach poszczególnych przedmiotów, udział w Dniu Życzliwości udział w sekcji wolontariatu, udział w akcjach charytatywnych) działalność samorządu .</p>	<p>wychowawcy klas, pedagog, psycholog, nauczyciel języka polskiego, opiekun samorządu, opiekunowie organizacji szkolnych</p>

Obszar	Sfera	Zadanie	Formy, sposoby realizacji	Osoby odpowiedzialne
Kultura – wartości, normy, wzory zachowań	Psychiczna, aksjologiczna, społeczna	<ul style="list-style-type: none"> • Kształtowanie umiejętności właściwego komunikowania się w różnych sytuacjach społecznych, dbałość o język i kulturę wypowiedzenia się; • Kształtowanie gotowości do uczestnictwa w kulturze, poszanowania tradycji i kultury własnego narodu, a także poszanowania innych kultur i tradycji, określanie swojej przynależności kulturowej poprzez kontakt z wybranymi dziełami sztuki, zabytkami i tradycją w środowisku rodzinnym, szkolnym i lokalnym, uczestniczenie w życiu kulturalnym środowiska rodzinnego, szkolnego, lokalnego oraz wydarzeniach organizowanych przez najbliższą społeczność; • Kształtowanie wrażliwości estetycznej poprzez kontakt z dziełami literackimi i wytworami kultury, zapoznanie z wybranymi dziełami architektury i sztuk plastycznych należących do polskiego i europejskiego dziedzictwa kultury, wyzwalanie potrzeby kontaktu z literaturą i sztuką dla dzieci; • Kształtowanie postaw wyrażających szacunek dla ludzi, niezależnie od religii, statusu materialnego, wieku, wyglądu, poziomu rozwoju intelektualnego i fizycznego oraz respektowanie ich praw, podejmowanie działań w celu zapobiegania dyskryminacji; • Kształtowanie postaw wyrażających szacunek do symboli i tradycji narodowych oraz tradycji związanych z rodziną, szkołą i społecznością lokalną; • Zapoznanie z rolą zainteresowań w życiu człowieka. • Kształtowanie pozytywnego stosunku do nauki i samorozwoju. • Poszerzenie wiedzy na temat praw i obowiązków ucznia. • Motywowanie do udziału w życiu kulturalnym. • Rozwijanie zainteresowań i pasji uczniów. • Rozwijanie umiejętności wyrażania własnych emocji. 	<p style="text-align: center;">zajęcia z wychowawcą, realizacja treści wychowawczych i profilaktycznych na lekcjach poszczególnych przedmiotów, wycieczki, udział w imprezach szkolnych i uroczystościach patriotycznych.</p>	<p>wychowawcy klas, pedagog, psycholog, nauczyciel historii, nauczyciel języka polskiego, nauczyciel muzyki, nauczyciel plastyki, nauczyciel religii, opiekun samorządu, opiekunowie organizacji szkolnych</p>

Obszar	Sfera	Zadanie	Formy, sposoby realizacji	Osoby odpowiedzialne
		<ul style="list-style-type: none"> • Rozwijanie umiejętności właściwego zachowania się z uwzględnieniem sytuacji i miejsca • Rozwijanie umiejętności krytycznego myślenia w kontekście analizy wpływów rówieśników i mediów na zachowanie. • Rozwijanie umiejętności prowadzenia rozmowy w sytuacji konfliktu – podstawy negocjacji i mediacji. • Rozwijanie szacunku dla kultury i dorobku narodowego. 		

Obszar	Sfera	Zadanie	Formy, sposoby realizacji	Osoby odpowiedzialne
Bezpieczeństwo – profilaktyka zachowań ryzykownych	Fizyczna, psychiczna, społeczna	<ul style="list-style-type: none"> • Uczenie konstruktywnych sposobów rozwiązywania konfliktów. • Budowanie przyjaznej atmosfery w szkole. • Uświadamianie zagrożeń wynikających z korzystania z nowoczesnych technologii informacyjnych. • Zwiększanie wiedzy na temat skutków sięgania po środki uzależniające. • Rozwijanie umiejętności dbania o własne bezpieczeństwo w relacjach z innymi. • Rozwijanie umiejętności identyfikowania przyczyn własnego postępowania. • Rozwijanie poczucia osobistej odpowiedzialności, zachęcanie do angażowania się w prawidłowe i zdrowe zachowania. • Doskonalenie umiejętności rozpoznawania symptomów uzależnienia od komputera i Internetu • Dostarczanie wiedzy na temat osób i instytucji świadczących pomoc w trudnych sytuacjach. • Rozwijanie umiejętności radzenia sobie z własnymi trudnymi emocjami oraz z zachowaniami agresywnymi. • Rozwijanie świadomości dotyczącej prawa do prywatności, w tym do ochrony danych osobowych oraz ograniczonego zaufania do osób poznanych w sieci. 	realizacja programu profilaktycznego „Domowi Detektywi”, zajęcia z wychowawcą, realizacja treści wychowawczych i profilaktycznych na lekcjach poszczególnych przedmiotów	wychowawcy klas, pedagog, psycholog, nauczyciel informatyki,

Treści wychowawczo-profilaktyczne do realizacji w klasie VII-VIII

Obszar	Sfera	Zadanie	Formy, sposoby realizacji	Osoby odpowiedzialne
Zdrowie – edukacja zdrowotna	Fizyczna, psychiczna	<ul style="list-style-type: none"> • Kształtowanie postawy proaktywnej, w której uczeń przejmuje inicjatywę, ale też odpowiedzialności za swoje działania i decyzje dotyczące zdrowia. • Kształtowanie świadomości własnego ciała z uwzględnieniem zmian fizycznych i psychicznych w okresie dojrzewania. • Kształtowanie i wspieranie zdrowego stylu życia uczniów opartego na aktywności fizycznej • Budowanie nawyku codziennej aktywności fizycznej, • Stworzenie warunków do rozwijania aktywności fizycznej uczniów dopasowanej do ich zainteresowań i możliwości . • Ukazywanie niepowodzenia nie jako źródła stresu, ale źródła doświadczeń na drodze rozwiązywania problemów. • Rozwijanie umiejętności oceny własnych możliwości pod kątem dokonywania wyborów zawodowych. • Kształtowanie umiejętności świadomego wyznaczania sobie konkretnych celów. • Rozwijanie umiejętności hierarchizacji zadań oraz efektywnego zarządzania czasem. • Rozwijanie umiejętności radzenia sobie ze stresem, w tym stresem egzaminacyjnym. 	realizacja treści wychowawczych i profilaktycznych na lekcjach poszczególnych przedmiotów, inscenizacja, film, konkursy	wychowawcy klas, pedagog, psycholog, nauczyciel biologii, nauczyciel wdz, nauczyciel wf,

Obszar	Sfera	Zadanie	Formy, sposoby realizacji	Osoby odpowiedzialne
Relacje – kształtowanie postaw społecznych	Psychiczna, społeczna	<ul style="list-style-type: none"> • Rozwijanie umiejętności rozwiązywania konfliktów w konstruktywny sposób. • Rozwijanie odpowiedzialności za siebie i innych. • Motywowanie do rozwijania własnej kreatywności. • Wspieranie w kształtowaniu pozytywnego systemu wartości. • Rozwijanie umiejętności dostrzegania pozytywnych aspektów działania zespołowego poprzez docenienie różnic zdań i wiedzy, doświadczeń, specjalizacji, kompetencji. • Rozwijanie potrzeby ciągłego doskonalenia siebie jako jednostki, członka rodziny i społeczeństwa. • Kształtowanie umiejętności reagowania na krzywdę innych. • Kształtowanie umiejętności wyznaczania sobie celów krótko- i długoterminowych oraz rozwijanie umiejętności ustalania priorytetów, uwzględniając kryteria ważności i pilności. 	zajęcia z wychowawcą, realizacja treści wychowawczych i profilaktycznych na lekcjach poszczególnych przedmiotów, udział w Dniu Życzliwości	wychowawcy klas, pedagog, psycholog, nauczyciel języka polskiego, opiekun samorządu, opiekunowie organizacji szkolnych

Obszar	Sfera	Zadanie	Formy, sposoby realizacji	Osoby odpowiedzialne
Kultura – wartości, normy, wzory zachowań	Psychiczna, aksjologiczna, społeczna	<ul style="list-style-type: none"> • Popularyzowanie aktywnych, służących rozwojowi form spędzania czasu wolnego. • Rozwijanie pozytywnego stosunku do nauki i samorozwoju oraz zaangażowania w zdobywanie wiedzy i umiejętności. • Kształtowanie wrażliwości estetycznej poprzez kontakt z dziełami literackimi i wytworami kultury, zapoznanie z wybranymi dziełami architektury i sztuk plastycznych należących do polskiego i europejskiego dziedzictwa kultury, wyzwalanie potrzeby kontaktu z literaturą i sztuką dla młodzieży. • Rozwijanie takich cech jak: pracowitość, odpowiedzialność, prawdomówność, rzetelność i wytrwałość. • Umacnianie więzi ze społecznością lokalną. • Popularyzowanie wiedzy o różnicach kulturowych oraz rozwijanie umiejętności korzystania z niej w kontakcie z przedstawicielami innych narodowości. • Rozwijanie poczucia odpowiedzialności społecznej poprzez podejmowanie działań na rzecz lokalnej społeczności. • Kultywowanie tradycji narodowych, regionalnych, szkolnych. 	<p>zajęcia z wychowawcą, realizacja treści wychowawczych i profilaktycznych na lekcjach poszczególnych przedmiotów, wycieczki, udział w imprezach szkolnych i uroczystościach patriotycznych.</p>	<p>wychowawcy klas, pedagog, psycholog, nauczyciel historii, nauczyciel języka polskiego, nauczyciel muzyki, nauczyciel plastyki, nauczyciel religii, opiekun samorządu, opiekunowie organizacji szkolnych</p>

Obszar	Sfera	Zadanie	Formy, sposoby realizacji	Osoby odpowiedzialne
Bezpieczeństwo – profilaktyka zachowań ryzykownych (problemowych)	Fizyczna, psychiczna, społeczna	<ul style="list-style-type: none"> • Rozwijanie postaw opartych na odpowiedzialności za dokonywane wybory i postępowanie. • Dostarczenie wiedzy z zakresu prawa dotyczącego postępowania w sprawach nieletnich. • Przeciwdziałanie ryzykownym zachowaniom seksualnym. <ul style="list-style-type: none"> • Rozwijanie umiejętności reagowania w sytuacjach kryzysowych, niesienia pomocy dotkniętym nimi osobom. • Rozwijanie umiejętności lepszego rozumienia siebie. • Propagowanie wiedzy na temat prawnych i moralnych skutków posiadania, zażywania i rozprowadzania środków psychoaktywnych. • Rozwijanie umiejętności wykorzystywania elementów negocjacji i mediacji w sytuacjach rozwiązywania konfliktów. • Utrwalanie umiejętności oceny konsekwencji podejmowanych działań dla siebie i dla innych – określanie alternatywnych rozwiązań problemu. • Rozwijanie kompetencji cyfrowych uczniów. Nauka bezpiecznego i odpowiedzialnego korzystania z zasobów dostępnych w sieci. 	realizacja programu profilaktycznego „Spójrz inaczej”, zajęcia z wychowawcą, realizacja treści wychowawczych i profilaktycznych na lekcjach poszczególnych przedmiotów	wychowawcy klas, pedagog, psycholog, nauczyciel informatyki

Treści wychowawczo-profilaktyczne do realizacji w klasie III gimnazjum

Obszar	Sfera	Zadanie	Formy, sposoby realizacji	Osoby odpowiedzialne
Zdrowie – edukacja zdrowotna	Fizyczna, psychiczna	<ul style="list-style-type: none"> • Kształtowanie postawy proaktywnej, w której uczeń przejmuje inicjatywę, ale też odpowiedzialności za swoje działania i decyzje dotyczące zdrowia. • Kształtowanie świadomości własnego ciała z uwzględnieniem zmian fizycznych i psychicznych w okresie dojrzewania. • Kształtowanie i wspieranie zdrowego stylu życia uczniów opartego na aktywności fizycznej • Budowanie nawyku codziennej aktywności fizycznej, • Stworzenie warunków do rozwijania aktywności fizycznej uczniów dopasowanej do ich zainteresowań i możliwości . • Ukazywanie niepowodzenia nie jako źródła stresu, ale źródła doświadczeń na drodze rozwiązywania problemów. • Rozwijanie umiejętności oceny własnych możliwości pod kątem dokonywania wyborów zawodowych. • Kształtowanie umiejętności świadomego wyznaczania sobie konkretnych celów. • Rozwijanie umiejętności hierarchizacji zadań oraz efektywnego zarządzania czasem. • Rozwijanie umiejętności radzenia sobie ze stresem, w tym stresem egzaminacyjnym. 	realizacja elementów programów profilaktycznych z zajęcia z wychowawcą, realizacja treści wychowawczych i profilaktycznych na lekcjach poszczególnych przedmiotów, inscenizacja, film, konkursy	wychowawcy klas, pedagog, psycholog, nauczyciel wdż, nauczyciel wf, nauczyciel biologii, doradca zawodowy, higienistka szkolna

Obszar	Sfera	Zadanie	Formy, sposoby realizacji	Osoby odpowiedzialne
Relacje – kształtowanie postaw społecznych	Psychiczna, społeczna	<ul style="list-style-type: none"> • Kształtowanie wrażliwości i zrozumienia dla ludzi o odmiennym pochodzeniu, poglądach, wyznaniu religijnym itp. • Rozwijanie umiejętności rozwiązywania konfliktów w konstruktywny sposób. • Rozwijanie umiejętności zaspokajania potrzeb - podstawowe umiejętności interpersonalne niezbędne do prawidłowego funkcjonowania. • Rozwijanie potrzeby ciągłego doskonalenia siebie jako jednostki, członka rodziny i społeczeństwa. • Kształtowanie umiejętności reagowania na krzywdę innych. 	<p>realizacja elementów programów profilaktycznych zajęcia z wychowawcą, zajęcia z wychowawcą, realizacja treści wychowawczych i profilaktycznych na lekcjach poszczególnych przedmiotów, udział w Dniu Życzliwości</p>	<p>wychowawcy klas, pedagog, psycholog, nauczyciel wdż, nauczyciel religii, nauczyciel wos,</p>

Obszar	Sfera	Zadanie	Formy, sposoby realizacji	Osoby odpowiedzialne
Kultura – wartości, normy, wzory zachowań	Psychiczna, aksjologiczna, społeczna	<ul style="list-style-type: none"> • Popularyzowanie aktywnych, służących rozwojowi form spędzania czasu wolnego. • Rozwijanie pozytywnego stosunku do nauki i samorozwoju oraz zaangażowania w zdobywanie wiedzy i umiejętności. • Kształtowanie wrażliwości estetycznej poprzez kontakt z dziełami literackimi i wytworami kultury, zapoznanie z wybranymi dziełami architektury i sztuk plastycznych należących do polskiego i europejskiego dziedzictwa kultury, wyzwalanie potrzeby kontaktu z literaturą i sztuką dla młodzieży. • Popularyzowanie wiedzy o różnicach kulturowych oraz rozwijanie umiejętności korzystania z niej w kontakcie z przedstawicielami innych narodowości. • Rozwijanie poczucia odpowiedzialności społecznej poprzez podejmowanie działań na rzecz lokalnej społeczności. • Kultywowanie tradycji narodowych, regionalnych, szkolnych. 	realizacja elementów programów profilaktycznych zajęcia z wychowawcą, realizacja treści wychowawczych i profilaktycznych na lekcjach poszczególnych przedmiotów, wycieczki, udział w imprezach szkolnych i uroczystościach patriotycznych.	wychowawcy klas, pedagog, psycholog, nauczyciel języka polskiego, nauczyciel historii, nauczyciel muzyki, nauczyciel plastyki

Obszar	Sfera	Zadanie	Formy, sposoby realizacji	Osoby odpowiedzialne
Bezpieczeństwo – profilaktyka zachowań ryzykownych (problemowych)	Fizyczna, psychiczna, społeczna	<ul style="list-style-type: none"> • Rozwijanie postaw opartych na odpowiedzialności za dokonywane wybory i postępowanie. • Dostarczenie wiedzy z zakresu prawa dotyczącego postępowania w sprawach nieletnich. • Przeciwdziałanie ryzykownym zachowaniom seksualnym. • Rozwijanie umiejętności reagowania w sytuacjach kryzysowych, niesienia pomocy dotkniętym nimi osobom. • Rozwijanie umiejętności lepszego rozumienia siebie. • Propagowanie wiedzy na temat prawnych i moralnych skutków posiadania, zażywania i rozprowadzania środków psychoaktywnych. • Rozwijanie umiejętności wykorzystywania elementów negocjacji i mediacji w sytuacji rozwiązywania konfliktów. • Utrwalanie umiejętności oceny konsekwencji podejmowanych działań dla siebie i dla innych – określanie alternatywnych rozwiązań problemu. • Rozwijanie kompetencji cyfrowych uczniów. Nauka bezpiecznego i odpowiedzialnego korzystania z zasobów dostępnych w sieci. 	realizacja elementów programów profilaktycznych z zajęcia z wychowawcą, realizacja treści wychowawczych i profilaktycznych na lekcjach poszczególnych przedmiotów	wychowawcy klas, pedagog, psycholog, nauczyciele poszczególnych przedmiotów

Układ powyższych treści wychowawczo-profilaktycznych ma ogólny charakter i stanowi podstawę do planowania oddziaływań wychowawczo-profilaktycznych zgodnie ze zdiagnozowanymi potrzebami i problemami danego zespołu klasowego.

**TREŚCI DOTYCZĄCE OBSZARÓW WYCHOWANIA I PROFILAKTYKI
ZAWARTE W PODSTAWACH PROGRAMOWYCH PRZEDMIOTÓW
KSZTAŁCENIA OGÓLNEGO W WYBRANYCH TYPACH SZKÓŁ**

Zdrowie – edukacja zdrowotna

Szkoła/przedmiot	Wymagania szczegółowe. Uczeń:
Szkoła podstawowa	
Edukacja wczesnoszkolna	<ul style="list-style-type: none"> • dba o higienę oraz estetykę własną i otoczenia; • ma świadomość znaczenia odpowiedniej diety dla utrzymania zdrowia człowieka; • posługuje się numerami telefonów alarmowych, formułuje komunikat wezwanie o pomoc: Policji, Pogotowia Ratunkowego, Straży Pożarnej; • posługuje się danymi osobowymi w kontakcie ze służbami mundurowymi i medycznymi, w sytuacji zagrożenia zdrowia i życia; • reaguje stosownym zachowaniem w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa, zdrowia jego lub innej osoby; • wymienia wartości odżywcze produktów żywnościowych, ma świadomość znaczenia odpowiedniej diety dla utrzymania zdrowia, ogranicza spożywanie posiłków o niskich wartościach odżywczych i niezdrowych, zachowuje umiar w spożywaniu produktów słodzonych, zna konsekwencje zjadania ich w nadmiarze; • przygotowuje posiłki służące utrzymaniu zdrowia; • ubiera się odpowiednio do stanu pogody, poszukuje informacji na temat pogody, wykorzystując np. internet; • ma świadomość, iż nieodpowiedzialne korzystanie z technologii ma wpływ na utratę zdrowia człowieka;
Informatyka	<ul style="list-style-type: none"> • w sposób odpowiedzialny posługuje się technologią dostosowaną do jego predyspozycji psychofizycznych i zdrowotnych
Biologia	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje związek pomiędzy własnym postępowaniem a zachowaniem zdrowia oraz rozpoznaje sytuacje wymagające konsultacji lekarskiej; • uzasadnia konieczność ochrony przyrody; • opisuje i prezentuje postawę i zachowania człowieka odpowiedzialnie korzystającego z dóbr przyrody
Wychowanie fizyczne	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje, jakie znaczenie ma aktywność fizyczna dla zdrowia; • opisuje piramidę żywienia i aktywności fizycznej; • opisuje zasady zdrowego odżywiania; • przestrzega zasad higieny osobistej i czystości odzieży; • przyjmuje prawidłową postawę ciała w różnych sytuacjach; • omawia sposoby postępowania w sytuacji zagrożenia

	<p>zdrowia lub życia;</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia czynniki, które wpływają pozytywnie i negatywnie na zdrowie i samopoczucie oraz wskazuje te, na które może mieć wpływ; • omawia sposoby redukcji nadmiernego stresu i radzenia sobie z nim w sposób konstruktywny; • wymienia przyczyny i skutki otyłości oraz nieuzasadnionego odchudzania się i używania sterydów w celu zwiększenia masy mięśni; • wyjaśnia wymogi higieny wynikające ze zmian zachodzących w organizmie w okresie dojrzewania
WOS	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje przypadki wymagające postaw asertywnych; • podaje przykłady trudnych społecznie sytuacji, w których należy zachować się asertywnie; uzasadnia, że można zachować dystans wobec nieaprobowanych przez siebie zachowań innych ludzi lub przeciwstawić się im; przedstawia różne formy zachowań asertywnych;
Przyroda	<ul style="list-style-type: none"> • kształtowanie umiejętności właściwego reagowania na niebezpieczeństwa zagrażające życiu i zdrowiu; • doskonalenie umiejętności dbałości o własne ciało, jak i najbliższe otoczenie; • poznawanie siebie, swoich zdolności i rozwijanie zainteresowań sprzyjających motywacji do uczenia się;
Edukacja dla bezpieczeństwa	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia zależności między zdrowiem fizycznym, psychicznym, emocjonalnym a społecznym; wyjaśnia wpływ stresu na zdrowie; • wymienia zachowania, które sprzyjają zdrowiu (prozdrowotne), zagrażają zdrowiu oraz wskazuje te, które szczególnie często występują wśród nastolatków; odróżnia czynniki środowiskowe i społeczne (korzystne i szkodliwe), na które człowiek może mieć wpływ od takich, na które nie może mieć wpływu; • omawia krótkoterminowe i długoterminowe konsekwencje zachowań sprzyjających (prozdrowotnych) i zagrażających zdrowiu; • dobiera i demonstruje umiejętności komunikacji interpersonalnej istotne dla zdrowia i bezpieczeństwa (odmowa, zachowania asertywne, negocjowanie); • wymienia rzetelne źródła informacji o zdrowiu, chorobach, świadczeniach i usługach zdrowotnych; • ocenia własne zachowania związane ze zdrowiem, ustala indywidualny plan działania na rzecz własnego zdrowia; • ustala, co sam może zrobić, aby stworzyć warunki środowiskowe i społeczne, które są korzystne dla zdrowia (ochrona środowiska przyrodniczego, wsparcie społeczne, komunikacja interpersonalna, współpraca osób, instytucji i organizacji na rzecz zdrowia itp.)

Technika	<ul style="list-style-type: none"> • przyjmuje postawy odpowiedzialności za współczesny i przyszły stan środowiska; • kształtuje umiejętności segregowania i wtórnego wykorzystania odpadów znajdujących się w najbliższym otoczeniu;
Wychowanie do życia w rodzinie	<ul style="list-style-type: none"> • radzi sobie w sytuacji konfliktu, presji grupy, stresu

Relacje – kształtowanie postaw społecznych

Szkoła/przedmiot	Wymagania szczegółowe. Uczeń:
<p>Szkoła podstawowa</p> <p>Edukacja wczesnoszkolna</p>	<ul style="list-style-type: none"> • identyfikuje się z grupą społeczną, do której należy: rodzina, klasa w szkole, drużyna sportowa, społeczność lokalna, naród; respektuje normy i reguły postępowania w tych grupach; • przyjmuje konsekwencje swojego uczestnictwa w grupie i własnego w niej postępowania w odniesieniu do przyjętych norm i zasad; • współpracuje z uczniami, wymienia się z nimi pomysłami i doświadczeniami, wykorzystując technologię; • dostrzega, że każdy powinien brać odpowiedzialność za swoje wybory; • dostrzega, że lepiej poznaje siebie, bardziej się rozwija i czerpie szczęście w relacji z innymi osobami niż w samotności; • odkrywa, że współtworzy różne wspólnoty osób, np. rodzinę, klasę, państwo; • ma świadomość, że każdej osobie ludzkiej, także jemu, należy się szacunek, że szacunkiem należy obdarzać także wspólnoty osób – rodzinę, klasę, naród (ojczyznę), w tym wspólnotę religijną – a także symbole tych wspólnot; • szanuje godność każdej osoby ludzkiej oraz swoją, wyraża swoim komunikatem werbalnym i niewerbalnym; • uwzględnia coraz częściej godność i dobro innych osób, podejmując decyzję o działaniu; • wyraża szacunek wobec osób, wspólnot osób oraz ich symboli w sytuacjach codziennych i uroczystych, przejawiając właściwe zachowanie; • wchodzi w relacje z innymi osobami (równieśnikami, nauczycielami), szanując to, co jest wartością dla nich, i nazywając to, co jest wartością dla niego; • naśladuje i przyjmuje jako własne zachowania dobre na podstawie doświadczeń ze świata realnego oraz przykładów płynących z tekstów literackich, filmów i innych źródeł; • przestrzega zasad obowiązujących we wspólnocie osób, której jest członkiem
<p>Informatyka</p>	<ul style="list-style-type: none"> • uczestniczy w zespołowym rozwiązaniu problemu, posługując się technologią taką jak: poczta elektroniczna, forum, wirtualne środowisko kształcenia, dedykowany portal edukacyjny; • identyfikuje i docenia korzyści płynące ze współpracy nad wspólnym rozwiązywaniem problemów; • bierze udział w różnych formach współpracy, jak: programowanie w parach lub w zespole, realizacja projektów, uczestnictwo w zorganizowanej grupie uczących się; projektuje, tworzy i prezentuje efekty wspólnej pracy
<p>Wychowanie</p>	<ul style="list-style-type: none"> • uczestniczy w sportowych rozgrywkach klasowych w roli zawodnika, stosując zasady „czystej gry”: szacunku dla rywala,

fizyczne	<p>respektowania przepisów gry, podporządkowania się decyzjom sędziego; potrafi właściwie zachować się w sytuacji zwycięstwa i porażki, podziękować za wspólną grę;</p> <ul style="list-style-type: none"> • pełni rolę organizatora, sędziego i kibica w ramach szkolnych zawodów sportowych; • wyjaśnia zasady kulturalnego kibicowania; • wyjaśnia, jak należy zachować się w sytuacjach związanych z aktywnością taneczną; • omawia znaczenie dobrych relacji z innymi ludźmi, w tym z rodzicami oraz rówieśnikami tej samej i odmiennej płci; • identyfikuje swoje mocne strony, budując poczucie własnej wartości, planuje sposoby rozwoju oraz ma świadomość słabych stron, nad którymi należy pracować; • wykazuje kreatywność w poszukiwaniu rozwiązań sytuacji problemowych; • wykazuje umiejętność adekwatnej samooceny swoich możliwości psychofizycznych; • współpracuje w grupie szanując poglądy i wysiłki innych ludzi, wykazując asertywność i empatię; • motywuje innych do udziału w aktywności fizycznej, ze szczególnym uwzględnieniem osób o niższej sprawności fizycznej i specjalnych potrzebach edukacyjnych (np. osoby niepełnosprawne, osoby starsze)
WOS	<ul style="list-style-type: none"> • współpracuje z innymi – dzieli się zadaniami i wywiązuje się z nich; • wykazuje konieczność współdziałania w życiu społecznym i wyjaśnia istotę samorządności; • uzasadnia, że człowiek jest istotą społeczną; rozumie znaczenie potrzeb społecznych człowieka (kontaktu, przynależności, uznania); • przedstawia zasady komunikowania się; wyjaśnia zasady skutecznej autoprezentacji – kształtowania swojego wizerunku; • wymienia cechy grup społecznych; charakteryzuje grupę koleżeńską i grupę nastawioną na realizację określonego zadania; uzasadnia, że efektywna współpraca przynosi różne korzyści; przedstawia różne formy współpracy w grupie; • rozpoznaje sytuacje wymagające podjęcia decyzji indywidualnej i grupowej; wyjaśnia i stosuje podstawowe sposoby podejmowania wspólnych decyzji; • rozpoznaje sytuacje wymagające podjęcia decyzji indywidualnej i grupowej; wyjaśnia i stosuje podstawowe sposoby podejmowania wspólnych decyzji; • przedstawia cele i przykłady działania organizacji społecznych skupiających młodych ludzi w Polsce; wyjaśnia ideę wolontariatu i przedstawia formy działalności wolontariusz
Przyroda	<ul style="list-style-type: none"> • zachęcanie do działania na rzecz środowiska lokalnego; • doskonalenie umiejętności w zakresie komunikowania się, współpracy i działania oraz pełnienia roli lidera w zespole;

Biologia	<ul style="list-style-type: none"> • prezentuje postawę szacunku wobec siebie i wszystkich istot żywych
Wychowanie do życia w rodzinie	<ul style="list-style-type: none"> • zna i stosuje zasady <i>savoir-vivre'u</i> w różnych sytuacjach społecznych; • rozumie zasady komunikacji werbalnej i niewerbalnej i jej znaczenie w relacjach interpersonalnych; przyjmuje odpowiedzialność za manifestowane reakcje, wypowiedane i pisane słowa; • kształtuje i wyraża postawy asertywne, gdy nie może lub nie powinien czegoś wykonać, stara się odmawiać tak, by nie ranić drugiego; • bierze udział w życiu społecznym przez: wolontariat, stowarzyszenia, grupy nieformalne i aktywność indywidualną; ujawnia wrażliwość na osoby potrzebujące pomocy i zna konkretne sposoby jej udzielania;

Kultura – wartości, normy i wzory zachowań

Szkoła/przedmiot	Wymagania szczegółowe. Uczeń:
<p>Szkoła podstawowa</p> <p>Klasa I–III</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia swoje postępowanie i innych osób, odnosząc się do poznanych wartości, takich jak: godność, honor, sprawiedliwość, obowiązkowość, odpowiedzialność, przyjaźń, życzliwość, umiar, powściągliwość, pomoc, zadośćuczynienie, przeproszanie, uznanie, uczciwość, wdzięczność oraz inne respektowane przez środowisko szkolne; • szanuje zwyczaje i tradycje różnych grup społecznych i narodów, przedstawia i porównuje zwyczaje ludzi, np. dotyczące świąt w różnych regionach Polski, a także w różnych krajach; • określa, co jest dobre, a co jest złe, w otaczającym go świecie i w świecie poznawanych tekstów oraz podaje uzasadnienie swojego zdania; • odróżnia szczęście od doraźnie odczuwanej przyjemności i poznaje, że dobro jest źródłem szczęścia własnego oraz innych osób; • odkrywa, że wspólnota osób, której jest członkiem, ustanawia swoje zasady (normy) i oczekuje ich respektowania;
<p>Język polski</p>	<ul style="list-style-type: none"> • kształtuje umiejętność uczestniczenia w kulturze polskiej i europejskiej, szczególnie w jej wymiarze symbolicznym i aksjologicznym; • rozwija zdolności dostrzegania wartości: prawdy, dobra, piękna, szacunku dla człowieka i kierowania się tymi wartościami; • kształci postawy szacunku dla przeszłości i tradycji literackiej jako podstawy tożsamości narodowej; • rozwija zainteresowania kulturą w środowisku lokalnym i potrzeby uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych; • rozwija szacunek dla wiedzy, wyrabia pasję poznawania świata i zachęca do praktycznego zastosowania zdobytych wiadomości; • rozwija umiejętność samodzielnego docierania do informacji, dokonywania ich selekcji, syntezy oraz wartościowania; • rozwija umiejętność rzetelnego korzystania ze źródeł wiedzy, w tym stosowania cudzysłowu, przypisów i odsyłaczy, oraz szacunku dla cudzej własności intelektualnej; • kształci nawyki systematycznego uczenia się oraz porządkowania zdobytej wiedzy i jej pogłębiania; • jest zachęcany do rozwijania swoich uzdolnień przez udział w różnych formach poszerzania wiedzy, na przykład w konkursach, olimpiadach przedmiotowych i wykładach, oraz rozwijania umiejętności samodzielnego prezentacji wyników swojej pracy;
<p>Historia</p>	<ul style="list-style-type: none"> • poznaje historię i tradycje swojej okolicy i ludzi dla niej szczególnie zasłużonych; zna lokalne zabytki i opisuje ich dzieje;

Muzyka	<ul style="list-style-type: none"> • poznaje i popularyzuje przykłady muzycznej twórczości ludowej, obrzędy, zwyczaje, tradycje swojego regionu; • zna repertuar kulturalnego człowieka, orientując się w sztandarowych utworach z dziejów historii muzyki i współczesnej kultury muzycznej oraz wartościowej muzyki popularnej; • zna i wymienia instytucje upowszechniające kulturę muzyczną we własnym regionie, kraju i na świecie oraz ich działalność, a także śledzi wydarzenia artystyczne; • uczestniczy w tworzeniu artystycznych projektów edukacyjnych o charakterze interdyscyplinarnym (również z wykorzystaniem technologii informacyjnej); • angażuje się w kreowanie kultury artystycznej swojej szkoły i najbliższego środowiska; • uczestniczy realnie lub wirtualnie w różnorodnych wydarzeniach muzycznych; • stosuje zasady wynikające ze świadomego korzystania i uczestniczenia w dorobku kultury muzycznej: odpowiednie zachowanie podczas koncertu, przedstawienia operowego itp., tolerancja dla preferencji muzycznych innych osób oraz szacunek dla twórców i wykonawców;
Plastyka	<ul style="list-style-type: none"> • zna dziedzictwo kulturowe najbliższego otoczenia, wymienia zabytki i dzieła architektury (historycznej i współczesnej); • zapoznaje się z twórczością artystów w obrębie „małej ojczyzny”;
WOS	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia, że konflikt w grupie może wynikać z różnych przyczyn (sprzeczne interesy, inne cele); przedstawia sposoby rozwiązywania konfliktów oraz analizuje ich zalety i wady; • podaje cnoty obywatelskie (odpowiedzialność, troska o dobro wspólne, aktywność, przedsiębiorczość, solidarność, roztropność, tolerancja, odwaga cywilna); wykazuje, odwołując się do działań wybitnych Polaków, znaczenie ich urzeczywistnienia dla pożytku publicznego; • wymienia mieszkające w Polsce mniejszości narodowe i etniczne, grupę posługującą się językiem regionalnym oraz grupy migrantów (w tym uchodźców) i lokalizuje miejsca ich zwartego zamieszkiwania; przedstawia – za Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej – prawa przysługujące etnicznym grupom mniejszościowym; • uzasadnia, że można pogodzić różne tożsamości społeczno-kulturowe (regionalną, narodową/etniczną, państwową/obywatelską, europejską); rozpoznaje przejawy ksenofobii, w tym rasizmu, szowinizmu i antysemityzmu, oraz uzasadnia potrzebę przeciwstawiania się tym zjawiskom; • planuje dalszą edukację, uwzględniając własne zainteresowania, zdolności i umiejętności oraz rady innych osób i sytuację na rynku pracy;
Przyroda	<ul style="list-style-type: none"> • kształtuje postawy związane z tożsamością kulturową regionu;

Geografia	<ul style="list-style-type: none"> • łączy racjonalność naukową z refleksją nad pięknem i harmonią świata przyrody oraz dziedzictwem kulturowym ludzkości; • przyjmuje postawy szacunku do środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz rozumienie potrzeby racjonalnego w nim gospodarowania; • rozwija w sobie poczucie tożsamości oraz wykazywanie postawy patriotycznej, wspólnotowej i obywatelskiej; • ma poczucie dumy z piękna ojczystej przyrody i dorobku narodu (różnych obiektów dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego własnego regionu i Polski, krajobrazów Polski, walorów przyrodniczych, kulturowych, turystycznych oraz sukcesów polskich przedsiębiorstw na arenie międzynarodowej); • kształtuje pozytywne – emocjonalne i duchowe – więzi z najbliższym otoczeniem, krajem ojczystym, a także z całą planetą Ziemią; • rozwija postawy współodpowiedzialności za stan środowiska geograficznego, kształtowanie ładu przestrzennego oraz przyszłego rozwoju społeczno-kulturowego i gospodarczego „małej ojczyzny”, własnego regionu i Polski; • przełamuje stereotypy i kształtuje postawy szacunku, zrozumienia, akceptacji i poszanowania innych kultur przy jednoczesnym zachowaniu poczucia wartości dziedzictwa kulturowego własnego narodu i własnej tożsamości;
Informatyka	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje kwestie etyczne związane z wykorzystaniem komputerów i sieci komputerowych, takie jak: bezpieczeństwo, cyfrowa tożsamość, prywatność, własność intelektualna, równy dostęp do informacji i dzielenie się informacją; • postępuje etycznie w pracy z informacjami;
Wychowanie do życia w rodzinie	<ul style="list-style-type: none"> • jest odpowiedzialny za własny rozwój i samowychowanie;

Bezpieczeństwo – profilaktyka zachowań ryzykownych (problemowych)

Szkoła/przedmiot	Wymagania szczegółowe. Uczeń:
Szkoła podstawowa	
Edukacja wczesnoszkolna	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, iż wszyscy ludzie posiadają prawa i obowiązki, wymienia własne prawa i obowiązki, przestrzega ich i stosuje je w codziennym życiu; • rozróżnia podstawowe znaki drogowe, stosuje przepisy bezpieczeństwa w ruchu drogowym i miejscach publicznych; przestrzega zasad zachowania się środkach publicznego transportu zbiorowego; • stosuje się do zasad bezpieczeństwa w szkole, odnajduje drogę ewakuacyjną, rozpoznaje znaki i symbole informujące o różnych rodzajach niebezpieczeństw oraz zachowuje się zgodnie z informacją w nich zawartą; stosuje zasady bezpiecznej zabawy w różnych warunkach i porach roku; • ma świadomość istnienia zagrożeń ze środowiska naturalnego, np. nagła zmiana pogody, huragan, ulewne deszcze, burza, susza oraz ich następstwa: powódź, pożar, piorun; określa odpowiednie sposoby zachowania się człowieka w takich sytuacjach; • stosuje zasady bezpieczeństwa podczas korzystania z urządzeń cyfrowych, rozumie i respektuje ograniczenia związane z czasem pracy z takimi urządzeniami, oraz stosuje zasady netykiety; • rozróżnia pożądane i niepożądane zachowania innych osób (również uczniów) korzystających z technologii, zwłaszcza w sieci Internet;
Informatyka	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia pozytywne i negatywne zachowania innych osób (również uczniów) korzystających z technologii, w tym zwłaszcza w sieci Internet; • przestrzega ogólnie przyjęte zasady związane z bezpieczeństwem w Internecie;
Wychowanie fizyczne	<ul style="list-style-type: none"> • omawia zasady bezpiecznego zachowania się nad wodą i w górach w różnych porach roku; • omawia konsekwencje zdrowotne stosowania używek w odniesieniu do podejmowania aktywności fizycznej; • wymienia zasady bezpiecznego korzystania ze sprzętu sportowego; • wymienia najczęstsze przyczyny oraz okoliczności wypadków i urazów w czasie zajęć ruchowych, omawia sposoby zapobiegania im; • wskazuje zagrożenia związane z uprawianiem niektórych dyscyplin sportu;
WOS	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje zachowania związane z przemocą fizyczną i psychiczną, w tym werbalną, wobec siebie i innych; wymienia osoby i instytucje, które należy powiadomić w takich sytuacjach; • przedstawia korzyści i zagrożenia wynikające z korzystania z zasobów Internetu; rozpoznaje przemoc w cyberprzestrzeni

	<p>i wyjaśnia, jak należy na nią reagować;</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, na jakich zasadach nieletni odpowiadają za popełnienie wykroczeń i przestępstw; • przedstawia uprawnienia policjantów i funkcjonariuszy innych służb porządkowych oraz swoje prawa w kontakcie z tymi służbami;
Informatyka	<ul style="list-style-type: none"> • posługuje się technologią zgodnie z przyjętymi zasadami i prawem; przestrzega zasad bezpieczeństwa i higieny pracy; • uznaje i respektuje prawo do prywatności danych i informacji oraz prawo do własności intelektualnej; • wymienia zagrożenia związane z powszechnym dostępem do technologii oraz do informacji i opisuje metody wystrzegania się ich; • stosuje profilaktykę antywirusową i potrafi zabezpieczyć przed zagrożeniem komputer wraz z zawartymi w nim informacjami; • ocenia krytycznie informacje i ich źródła, w szczególności w sieci, pod względem rzetelności i wiarygodności w odniesieniu do rzeczywistych sytuacji, docenia znaczenie otwartych zasobów w sieci i korzysta z nich;
Technika	<ul style="list-style-type: none"> • przewiduje zagrożenia płynące z niewłaściwego użytkowania sprzętu technicznego; • analizuje sytuacje zagrażające zdrowiu i życiu podczas pracy z narzędziami i urządzeniami (procedura postępowania podczas wypadku przy pracy; umiejętność udzielenia pierwszej pomocy przedmedycznej w typowych sytuacjach zagrożenia);
Edukacja dla bezpieczeństwa	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia przykłady nadzwyczajnych zagrożeń (pochodzenia naturalnego i wywołane przez człowieka); • wymienia zasady ostrzegania ludności o zagrożeniach; rozróżnia poszczególne sygnały alarmowe i środki alarmowe; omawia zasady właściwego zachowania się w razie uruchomienia sygnałów alarmowych;
Wychowanie do życia w rodzinie	<ul style="list-style-type: none"> • świadomie i odpowiedzialnie korzysta ze środków społecznego przekazu, w tym z Internetu, dokonując wyboru określonych treści i limitując czas im poświęcany;

WYCHOWAWCZE TREŚCI ZAWARTE W REGULAMINIE I STATUCIE SZKOŁY

Zasady zachowania się uczniów podczas lekcji (dotyczy uczniów klas I-III)

Zasady zachowania się uczniów podczas lekcji są wypracowywane przez każdą pierwszą klasę na początku roku szkolnego. Obowiązują one przez 3 lata i są spisywane w formie kontraktu.

Dotyczą one min. zabierania głosu podczas zajęć, spożywania posiłku, bezpiecznego zachowania podczas przerw.

Regulamin dotyczący stroju szkolnego

1. Uczeń zobowiązany jest do ubierania się w sposób estetyczny, nie budzący odrazy (odzież czysta, bez oznaki zniszczenia, podarcia, rażącego niedopasowania pod względem rozmiarów, wulgarnie eksponująca płciowość: bluzki i koszulki z głębokim dekoltem, przezroczyste oraz odsłaniające brzuch, zbyt krótkie spódnice i spodenki). Spodnie typu biodrówki i legginsy mogą być noszone w połączeniu z tuniką lub dłuższą bluzką. Długość spódnic i spodenek nie może być krótsza niż do połowy uda. Zgodnie z naszą tradycją i kulturą na terenie budynku szkoły uczniowie nie mogą nosić nakryć (czapki, kaptury) na głowach oraz kolczyków (dopuszczalne jest noszenie kolczyków przez dziewczęta wyłącznie w uszach) . Ponadto uczeń nie może nosić do szkoły symboli, naszywek, ozdób, fryzur i strojów będących atrybutami grup nieformalnych i sekt oraz symboli związanych z narkotykami.-Na odzieży, plecakach, torbach i przyborach nie mogą być umieszczane wulgarne napisy. Fryzura ucznia powinna być schludna, nie utrudniająca pracy na lekcjach. Niedopuszczalne są długie rozpuszczone włosy opadające na twarz, oczy w czasie pisania i czytania na lekcji oraz w czasie innych zajęć takich jak w.f., technika, zajęcia rewalidacyjne itp. Niedopuszczalne są również ekstrawaganckie fryzury. Uczeń nie może nosić fryzur z dreadami, z wylakierowanymi, nastroszonymi włosami itp. Nie można farbować włosów na kolor (np. bordo, czerwień) rażąco różniący się od naturalnego koloru włosów. Nie dopuszcza się wykonywania mocnego makijażu i kolorowego malowania paznokci. Dopuszczalnymi elementami makijażu mogą być: delikatne pomalowanie rzęs, pomalowanie ust bezbarwnym błyszczkiem, paznokcie pomalowane naturalnym odcieniem.

Konsekwencje noszenia nieregulaminowego stroju reguluje system oceniania zachowania.

Wychowawca ma obowiązek egzekwowania od uczniów przestrzegania w/w regulaminu.

Regulamin poszanowania mienia szkolnego

1. Wszyscy uczniowie szkoły mają obowiązek poszanowania mienia szkolnego i dbania o estetyczny wygląd pomieszczeń i budynku szkoły.
2. Uczeń, który dopuścił się uszkodzenia lub zniszczenia sprzętu ponosi odpowiedzialność finansową za dokonane zniszczenia. Opłata wynosi równowartość zniszczonego sprzętu i kosztów naprawy.
3. Dopuszcza się również możliwość samodzielnego usunięcia szkody przez ucznia lub jego rodzica (np. wyczyszczenie ławek, zamalowanie ścian).
4. Każdy nauczyciel ma obowiązek zgłoszenia wychowawcy o fakcie dokonania zniszczenia sprzętu lub mienia przez jego wychowanka.
5. Szkoła może dochodzić swoich praw na drodze sądowej.

Konsekwencje łamania powyższego regulaminu reguluje system oceniania zachowania.

Procedura korzystania z telefonów komórkowych i innych urządzeń elektronicznych na terenie szkoły

1. Uczeń ma obowiązek wyłączania telefonów komórkowych i wszelkich urządzeń elektronicznych przed wejściem na lekcje i odkładania ich we wskazane przez nauczyciela miejsce.
2. W czasie przerw uczeń może korzystać z telefonu w celu wykonania połączeń telefonicznych i odbierania bądź wysyłania wiadomości tekstowych.
3. Uczniowi zabrania się :
  - a. wykonywania zdjęć, filmowania i nagrywania innych uczniów, pracowników szkoły i innych osób przebywających na terenie szkoły, bez ich wiedzy i zgody
  - b. propagowania treści demoralizujących i obrażających uczucia innych z wykorzystaniem ww. urządzeń
4. Ucznia obowiązuje kategoryczny zakaz używania telefonów komórkowych i innych urządzeń elektronicznych w czasie uroczystości szkolnych i zorganizowanych wyjść młodzieży do muzeum, teatru, kin itp.
5. Każdy przypadek nieszanowania powyższego regulaminu powinien być odnotowany w dzienniku elektronicznym i zgłoszony wychowawcy klasy, który zobowiązany jest do poinformowania rodzica o zaistniałym fakcie i konsekwencjach dalszego nieprzestrzegania regulaminu.

6. Powtórne naruszenie regulaminu powoduje wezwanie ucznia wraz z rodzicem do dyrektora szkoły celem podpisania zobowiązania się do przestrzegania regulaminu dotyczącego korzystania z urządzeń elektronicznych na terenie szkoły oraz zapoznania z dalszym trybem postępowania.
7. W przypadku niewywiązania się z podjętego zobowiązania urządzenie elektroniczne ucznia zostaje zatrzymane w depozycie znajdującym się w sekretariacie szkoły na okres 3 dni roboczych.
8. Każde kolejne naruszenie powyższego regulaminu skutkować będzie stosowaniem zapisu punktu 7 (oddanie telefonu/urządzenia do depozytu).
9. Dopuszcza się indywidualne odstępstwa od obowiązku wyłączania telefonu przez ucznia (punkt 1) po wcześniejszym uzgodnieniu z nauczycielem w szczególnych sytuacjach.

Konsekwencje łamania powyższego regulaminu reguluje system oceniania zachowania.

Regulamin dotyczący używania na terenie szkoły obuwia zamiennego

1. Uczeń ma obowiązek używania na terenie szkoły obuwia zamiennego (obuwie tekstylne lub sportowe wyłącznie na spodach, które nie powodują zabrudzenia podłogi).
2. Pozostawione w szatni obuwie powinno zostać umieszczone w reklamówce i zawieszona na wieszaku.
3. Uczniowi, który notorycznie nie nosi obuwia zamiennego, wychowawca może zlecić wykonanie prac porządkowych na terenie szkoły pod jego nadzorem lub zakupienie pasty PCV.

Konsekwencje łamania powyższego regulaminu reguluje system oceniania zachowania.

Obowiązek codziennego sprawdzania obuwia spoczywa na wszystkich nauczycielach. Prawo do sprawdzania ma również samorząd uczniowski.

Zasady postępowania z uczniem spóźniającym się na zajęcia lekcyjne

1. Uczeń ma obowiązek punktualnego stawiania się na zajęcia lekcyjne.
2. Każdy uczeń, który przyjdzie do szkoły po rozpoczęciu lekcji zobowiązany jest do wejścia głównymi drzwiami.
3. Uczeń spóźniający się na zajęcia ma obowiązek niezwłocznie (po zostawieniu obuwia i odzieży wierzchniej w szatni) udać się na lekcje.

4. Dopuszczalne jest spóźnienie na lekcje z ważnych powodów (np. wizyta u lekarza, sprawy rodzinne itp.). Takie spóźnienie traktowane jest jako usprawiedliwione i nie dotyczą go pozostałe punkty regulaminu.
5. Wychowawca ma obowiązek poinformowania rodziców o notorycznym spóźnianiu się ucznia na lekcje.

Konsekwencje łamania powyższego regulaminu reguluje system oceniania zachowania.

Zasady postępowania z uczniem wagarującym

1. Rodzice mają obowiązek wyjaśnienia powodu nieobecności ucznia w szkole w terminie 7 dni od powrotu do szkoły. Po tym terminie nieobecność pozostaje nieusprawiedliwiona.
2. Wychowawca mając podejrzenie wagarów zobowiązany jest do natychmiastowego kontaktu z rodzicem (opiekunem) ucznia, w celu ustalenia czy uczeń faktycznie wagaruje oraz poinformowania rodzica o konsekwencjach takiego zachowania.
3. Po stwierdzeniu nieusprawiedliwionej nieobecności ucznia wychowawca ma obowiązek przeprowadzenia z nim rozmowy w celu wyjaśnienia powodu nieobecności i zobowiązania go do uczęszczania do szkoły. Uczeń powinien być poinformowany o konsekwencjach wagarów. Jednocześnie wychowawca informuje o tym fakcie rodzica (opiekuna) ucznia (o ile rodzic nie był poinformowany wcześniej). Informacja o rozmowie z uczniem oraz rodzicem powinna być odnotowana w zeszycie wychowawcy.
4. W przypadku nie nawiązania kontaktu z uczniem wychowawca może skorzystać z pomocy pedagoga.
5. Stwierdzenie nieusprawiedliwionej nieobecności ucznia trwającej więcej niż 30 godzin nakłada na wychowawcę obowiązek poinformowania dyrektora szkoły i zgłoszenia wniosku o podjęcie działań interwencyjnych do Zespołu Wychowawczego.
6. Wychowawca klasy zobowiązany jest niezwłocznie po stwierdzeniu, że uczeń opuścił 40% godzin nieusprawiedliwionych przekazać informację o tym fakcie dyrektorowi szkoły.
7. Do dnia 15 każdego miesiąca roku szkolnego (oprócz września) wychowawca przekazuje dyrektorowi szkoły pisemną informację na temat uczniów, którzy opuścili

50% godzin nieusprawiedliwionych w miesiącu poprzednim wraz z notatką jakie działania zostały wobec nich podjęte zgodnie z zasadami postępowania z uczniem wagarującym.

8. Dyrektor pisemnie wzywa rodzica do szkoły.
9. Dyrektor szkoły wysyła do rodziców powiadomienie o niewypełnianiu obowiązku szkolnego oraz równocześnie powiadamia organ prowadzący.
10. W sytuacji gdy nieuczęszczanie ucznia do szkoły wskazuje na występującą u niego demoralizację wychowawca zgłasza wniosek do Zespołu Wychowawczego o skierowanie sprawy do sądu.

Procedura interwencji w przypadku agresywnych zachowań uczniów

1. Dokonanie oceny sytuacji.
2. Powstrzymanie zachowania agresywnego (rozdzielenie uczestników zdarzenia, oddzielenie sprawcy i ofiary, zapewnienie bezpieczeństwa).
3. Udzielenie pomocy medycznej jeżeli zachodzi taka potrzeba.
4. Poinformowanie dyrektora szkoły i wychowawców uczniów biorących udział w zdarzeniu.
5. W razie potrzeby wezwanie policji przez dyrektora szkoły.
6. Rozmowa z uczestnikami zdarzenia (przeprowadzona przez dyrektora szkoły, wychowawcę, pedagoga, psychologa lub innych członków Zespołu Wychowawczego) mająca na celu:
  - zebranie informacji na temat przyczyn i okoliczności zdarzenia,
  - ustalenie charakteru agresji (działanie planowane czy afektywne itp.);
  - poinformowanie o konsekwencjach określonych zachowań;
  - wspólne ustalenie sposobu zrehabilitowania wyrządzonej szkody (przeprasziny/naprawienie szkody);
  - motywowanie do zmiany zachowania np. poprzez zawarcie kontraktu (ustalenie szczegółowych zasad postępowania ucznia oraz konsekwencji w przypadku ich nieprzebrzegania, określenie działań szkoły służących sprawowaniu większej kontroli nad zachowaniem ucznia w szkole).
7. Poinformowanie rodziców uczniów o zdarzeniu oraz poczynionych ustaleniach, zawarcie kontraktu z rodzicami, a w razie potrzeby wezwanie ich do szkoły w celu odebrania syna/córki.

Regulamin obowiązujący uczniów podczas dyskotek szkolnych

1. Dyskoteki w Zespole Szkół Miejskich nr 3 w Jaśle odbywają się na terenie szkoły i trwają w godzinach określonych przez organizatorów.
2. W dyskotekach mogą uczestniczyć wyłącznie uczniowie szkoły.
3. Opiekę nad uczniami podczas dyskotek sprawują wychowawcy lub opiekunowie wyznaczeni przez dyrektora szkoły.
4. Każdy uczestnik dyskoteki ma obowiązek zmieniania obuwia, pozostawiania odzieży wierzchniej w szatni oraz okazywania legitymacji przy wejściu na dyskotekę.
5. Zachowanie uczestników dyskoteki nie może zagrażać ich bezpieczeństwu i bezpieczeństwu innych uczniów.
6. Jeżeli zachowanie ucznia zagraża bezpieczeństwu innych lub narusza normy obowiązujące w szkole i nie ulega poprawie mimo upomnień opiekunów może on zostać wykluczony z udziału w imprezie.
7. Uczeń, który otrzymał naganną ocenę zachowania w miesiącu poprzedzającym dyskotekę nie może uczestniczyć w imprezie.

Konsekwencje nieprzestrzegania regulaminu obowiązującego podczas dyskoteki reguluje system oceniania zachowania oraz Procedury postępowania nauczycieli w sytuacjach zagrożenia dzieci i młodzieży przestępczością i demoralizacją.

Zasady opuszczania szkoły przez uczniów

1. Uczeń ma prawo opuścić szkołę przed zakończeniem zajęć z następujących powodów:
  - a. pisemne zwolnienie przez rodzica (podpisane przez wychowawcę lub dyrektora)
  - b. osobiste zwolnienie ucznia z zajęć przez rodzica
  - c. ze względu na zły stan zdrowia na pisemny wniosek higienistki szkolnej (rodzice ucznia informowani są telefonicznie o złym samopoczuciu dziecka, wychowawca klasy lub dyrektor swoim podpisem potwierdza zwolnienie ucznia z zajęć).
2. W każdym innym przypadku opuszczenia przez ucznia szkoły przed zakończeniem zajęć jest traktowane jako naruszenie zasad regulaminu szkolnego.
3. Każdy uczeń, który wraca do szkoły po jej opuszczeniu zobowiązany jest do wejścia głównymi drzwiami oraz niezwłocznego (po zostawieniu obuwia i odzieży wierzchniej w szatni) udania się na lekcje.
4. Wychowawca jest zobowiązany do kontroli spóźnień i wyjść uczniów swojej klasy i konsekwentnego stosowania wobec nich obowiązujących w szkole procedur.

Konsekwencje łamania powyższego regulaminu reguluje system oceniania zachowania

Zasady postępowania z uczniem eksperymentującym z substancjami psychoaktywnymi

1. Uczeń nie może eksperymentować z żadnymi substancjami psychoaktywnymi .
2. Uczniów szkoły podstawowej obowiązuje bezwzględny zakaz palenia papierosów, w tym e-papierosów.

Jeżeli uczeń dopuści się palenia papierosów zostaną wobec niego zastosowane następujące konsekwencje:

- wezwanie rodziców lub prawnych opiekunów na rozmowę do dyrekcji szkoły.
  - zobowiązanie przez wychowawcę do pomocy w przygotowaniu i prowadzeniu zajęć profilaktycznych w klasie lub wygłoszenia na apelu szkolnym referatu na temat szkodliwości używania środków psychoaktywnych.
  - zobowiązanie ucznia do posprzątania pomieszczenia, w którym palił.
3. Jeżeli wychowawca klasy otrzymuje ze środowiska sygnały o paleniu papierosów przez jego ucznia zobowiązany jest do poinformowania o tym fakcie rodziców.
  4. W przypadku notorycznego łamania w/w regulaminu i postępującej demoralizacji ucznia wychowawca może zgłosić wniosek do Zespołu Wychowawczego o skierowanie sprawy wychowanka do sądu rodzinnego.

Konsekwencje nieprzestrzegania regulaminów szkolnych

Wobec ucznia, który łamie regulaminy obowiązujące w szkole, mogą być zastosowane konsekwencje w postaci:

- a. pozbawienie przywileju korzystania ze „szczęśliwego numerka”;
- b. zakaz udziału w dyskotekach, wycieczkach, imprezach klasowych i szkolnych;
- c. zobowiązanie do wykonania prac porządkowych na rzecz szkoły;
- d. zobowiązanie do wygłoszenia referatu na apelu porządkowym;
- e. w przypadku ucznia stosującego przemoc zobowiązanie go do publicznego przeproszenia osób pokrzywdzonych.

EWALUACJA PROGRAMU WYCHOWAWCZO- PROFILAKTYCZNEGO

Ewaluacja programu ma na celu badanie jego efektywności oraz dostarczenie informacji na temat kierunków pożądaných zmian w zakresie oddziaływania wychowawczo- profilaktycznego szkoły.

Badaniami ewaluacyjnymi objęci są wszyscy adresaci programu: uczniowie, nauczyciele oraz rodzice.

Narzędzia ewaluacji:

- ankiety ewaluacyjne przeprowadzane wśród uczniów, nauczycieli, rodziców,
- obserwacja,
- rozmowy,
- dokumentacja członków zespołu do spraw profilaktyki i terapii pedagogicznej i psychologicznej.

Ewaluacja dokonywana jest pod koniec każdego roku szkolnego i dotyczy przyjętych w danym roku priorytetów w pracy wychowawczej i profilaktycznej.

Załączniki

ZAŁĄCZNIKI

ZAŁĄCZNIK NR 1 CHARAKTERYSTYKA PROGRAMÓW PROFILAKTYCZNYCH REALIZOWANYCH W SZKOLE PODSTAWOWEJ NR 12 Z ODDZIAŁAMI INTEGRACYJNYMI W JAŚLE

1. Program profilaktyczno-wychowawczy „Spójrz inaczej”
2. Program profilaktyczny „Nie pal przy mnie proszę”
3. Program profilaktyczno-edukacyjny „3...2..1...Internet”, „Sieciaki”
4. Trening Umiejętności Społecznych „Start”
5. Trening Zastępowania Agresji
6. Program Domowych Detektywów

Program wychowawczo - profilaktyczny "SPÓJRZ INACZEJ"

Program wychowawczo - profilaktyczny "SPÓJRZ INACZEJ" to zbiór scenariuszy zajęć do systematycznej pracy ze wszystkimi klasami szkoły podstawowej i gimnazjum oraz w świetlicach socjoterapeutycznych. Stanowi profilaktykę dotyczącą całego procesu powstawania negatywnych zachowań u dzieci i młodzieży. Program uczy je rozumienia siebie i innych, rozpoznawania i zaspokajania własnych potrzeb i wyrażania emocji w konstruktywny sposób lepszemu radzeniu sobie z różnymi problemami, umiejętności dobrego współżycia z innymi i znajdowania w sobie oparcia w trudnych sytuacjach, tak, aby w przyszłości nie sięgały w tym celu po środki uzależniające.

Autorami programu „Spójrz Inaczej” są **Andrzej Kołodziejczyk, Ewa Czermierowska i Tomasz Kołodziejczyk**. Pierwotna wersja programu (obejmująca scenariusze zajęć dla klas młodszych szkoły podstawowej) została opracowana w oparciu o dwa amerykańskie programy; zaadaptowana i sprawdzona w polskich warunkach przez zespół psychologów, socjologów i pedagogów ze Starachowic, dając bardzo dobre efekty wychowawcze i profilaktyczne. Z tego też względu, kierując się potrzebami odbiorców, autorzy programu stworzyli w następnej kolejności scenariusze zajęć dla klas starszych szkoły podstawowej oraz dla gimnazjum.

Program „Spójrz Inaczej”, pozytywnie zaopiniowany przez Ministerstwo Edukacji Narodowej, Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Polskie Towarzystwo Psychologiczne, od ponad 15 lat jest wprowadzany w wielu szkołach podstawowych, gimnazjach i świetlicach socjoterapeutycznych w Polsce.

Scenariusze zajęć w programie są tak opracowane, by mogli je realizować wychowawcy ze swoimi zespołami klasowymi. Zajęcia z dziećmi prowadzone metodami aktywnymi odbywają się jeden raz w tygodniu na wydzielonej godzinie i obejmują pięć działów tematycznych, ważnych dla profilaktyki uzależnień, które są spiralnie rozwijane w kolejnych latach:

1. Przeżywanie i wyrażanie uczuć i emocji
2. Funkcjonowanie w grupie
3. Budowanie poczucia własnej wartości

4. Rozwiązywanie problemów i konfliktów

5. Troskę o zdrowie i problemy uzależnień

Szczegółowe treści Programu „Spójrz Inaczej” to:

1. Uczucia przeżywane przez człowieka – rozpoznawanie i nazywanie uczuć, uświadamianie sobie i akceptacja własnych uczuć, rozpoznawanie i akceptacja uczuć innych osób, rozumienie i wyrażanie uczuć pojawiających się w sytuacjach trudnych, rola emocji i uczuć w życiu, uczenie się sposobów pozytywnego wpływania na swój nastrój oraz nastroj innych.
2. Rozumienie innych ludzi – dostrzeganie i akceptowanie różnic w wyglądzie, zachowaniu i upodobaniach, dostrzeganie wyjątkowości i niepowtarzalności każdego człowieka, docenianie innych.
3. Poczucie własnej wartości - akceptowanie własnego wyglądu, własnej niepowtarzalności, świadomość swoich sukcesów i mocnych stron, docenianie siebie.
4. Dziecko jako członek rodziny – rozumienie roli rodziny i swojej roli w rodzinie, wzajemna pomoc w rodzinie, własna rola i wpływ na atmosferę w rodzinie, poczucie wspólnoty ze swoją rodziną, rozumienie różnych sytuacji rodzinnych.
5. Dziecko jako członek grupy rówieśniczej – klasa szkolna, wzajemny wpływ, pomaganie i otrzymywanie pomocy. Przyjaźń i koleżeństwo. Konieczność istnienia i przestrzegania norm, reguł i zasad we wzajemnych kontaktach. Współdziałanie i współpraca. Wpływ grupy na jednostkę – nacisk grupowy, namawianie i odmawianie.
6. Podejmowanie decyzji. Kryteria służące podejmowaniu decyzji, emocje towarzyszące podejmowaniu decyzji. Rozważanie konsekwencji przy podejmowaniu decyzji. Odpowiedzialność za własne decyzje. Decyzje związane z ryzykiem . Zmiana decyzji.
7. Rozwiązywanie problemów i konfliktów. Strategie rozwiązywania problemów. Rozwiązywanie problemów klasowych. Konflikt jako naturalne zjawisko w kontaktach z innymi. Podstawy wiedzy o konfliktach – definicja, przyczyny, pozytywne i negatywne strony konfliktu, emocje pojawiające się podczas konfliktów. Sposoby rozwiązywania konfliktów – strategie zachowań.
8. Sytuacje trudne w kontaktach z innymi – radzenie sobie ze złością, odrzuceniem, wstydem, dokuczaniem, skarżeniem. Agresja i przemoc w szkole – sposoby zapobiegania i radzenia sobie z nimi.
9. Potrzeby człowieka – rozpoznawanie swoich potrzeb, ich znaczenie. Związek między zachowaniami a zaspokojeniem potrzeb. Przyzwyczajenia, nawyki i ich rozpoznawanie. Zmiana przyzwyczajzeń. Potrzeby a zachcianki.
10. Świadomość zmian we własnym życiu i rozwoju – rozwój jako proces, indywidualne tempo zmian. Plany na przyszłość i warunki ich realizacji. Dorosłość i dojrzałość.

11. Dbanie o zdrowie – zdrowy i niezdrowy sposób życia, możliwość samodzielnego dbania o zdrowie. Podejmowanie właściwych decyzji zdrowotnych. Równowaga fizyczna i psychiczna. Odróżnianie produktów jadalnych, niejadalnych i szkodliwych dla zdrowia. Rozpoznawanie substancji trujących i zasady postępowania z nimi. Zasady używania i przyjmowania leków.
12. Substancje psychoaktywne. Wpływ nikotyny na organizm, przyczyny rozpoczynania palenia papierosów, skutki używania nikotyny. Alkohol i jego działanie, przyczyny używania alkoholu, szkody związane z używaniem alkoholu - skutki bezpośrednie i odległe, mechanizm uzależnienia od alkoholu, mechanizmy współzależnienia w rodzinie z problemem alkoholowym. Narkotyki – rodzaje i przyczyny ich używania. Skutki używania narkotyków.

Treści Programu „Spójrz Inaczej” w poszczególnych klasach są realizowane metodami i technikami odpowiednimi do wieku uczniów; rozkład treści również bierze pod uwagę cele rozwojowe właściwe dla danego etapu nauczania i wychowania.

Zajęcia w klasach I-III poświęcone są w dużej mierze rozumieniu swoich uczuć i emocji, braniu za nie odpowiedzialności oraz dawaniu sobie rady z trudnymi uczuciami, takimi jak smutek, złość czy wstyd. Kładziemy nacisk na dbanie o pozytywną samoocenę i uczenie konstruktywnego wyrażania złości, co stanowi podstawę profilaktyki agresji i przemocy

Zajęcia w klasach IV-VI rozwijają w dalszym ciągu świadomość siebie oraz własnych uczuć i emocji. Poświęcamy też sporo uwagi postrzeganiu zmian, dawaniu sobie rady ze zmieniającą się sytuacją szkolną w IV klasie oraz planowaniu przyszłości w klasie VI. Dział dotyczący uczestnictwa w grupie koncentruje się na zagadnieniach związanych z relacjami w grupie rówieśników oraz umiejętnościach nie ulegania naciskom rówieśników w sytuacjach, które mogą być niebezpieczne. Zajmujemy się także rozwiązywaniem problemów w klasie oraz rozwojem umiejętności podejmowania decyzji.

Program **"3... 2... 1... Internet!"**

Program **"3... 2... 1... Internet!"** poświęcony jest bezpieczeństwu dzieci w Internecie. Opracowany został jako pomoc dydaktyczna dla nauczycieli szkół podstawowych (klas IV - VI) oraz pracowników firmy Microsoft zaangażowanych w program wolontariatu pracowniczego.

Zajęcia "3...2...1...Internet!" przewidziane są na dwie godziny lekcyjne i polegają na pracy grupowej i indywidualnej uczniów, przeplatanej projekcją atrakcyjnych kreskówek poświęconych różnym formom internetowych zagrożeń. Przygody bohaterów kreskówek komentowane są przez Krzysztofa Hołowczyca – ambasadora programu "3...2...1...Internet!".

NIE PAL PRZY MNIE, PROSZĘ

Grupa docelowa:

Program przeznaczony jest dla uczniów z klas I-III szkoły podstawowej.

Główny cel:

Głównym celem programu jest zachęcanie do abstynencji tytoniowej oraz wykształcenie u dzieci świadomej umiejętności skutecznego radzenia sobie w sytuacjach, w których inne osoby palą przy nich papierosy.

Cele szczegółowe:

- Uporządkowanie i poszerzenie informacji na temat zdrowia.
- Wykształcenie postawy odpowiedzialności za własne zdrowie.
- Uświadomienie, że palenie jest szkodliwe dla zdrowia.
- Uwrażliwienie na szkodliwość dymu papierosowego. Omówienie problemu biernego palenia.
- Wykształcenie u dzieci umiejętności asertywnego reagowania wobec osób, które przy nich palą papierosy.

Charakterystyka programu:

Program składa się z jednego spotkania warsztatowego dla rodziców oraz pięciu spotkań warsztatowych dla dzieci (dwóch dwugodzinnych i trzech jednogodzinnych). Warsztat dla rodziców odbywa się przed rozpoczęciem zajęć z dziećmi. Po prezentacji programu omawia się trzy tematy: przyczyny podejmowania prób palenia tytoniu przez dzieci i młodzież, fazy uzależnienia od tytoniu oraz skutki biernego palenia.

Warsztaty dla dzieci obejmują następujące tematy:

- Co to jest zdrowie;
- Od czego zależy nasze zdrowie;
- Co i dlaczego szkodzi zdrowiu;
- Co robić, gdy moje zdrowie jest zagrożone;
- Nie pal przy mnie, proszę.

TRENING UMIEJĘTNOŚCI SPOŁECZNYCH „START”

START jest programem edukacyjnym, ukierunkowanym na rozwijanie tych umiejętności życiowych, które mają szczególne znaczenie dla kształtowania zachowań nieagresywnych. START stanowi pierwszą linię oddziaływań profilaktycznych, o charakterze wychowawczym i jest adresowany do całej populacji szkolnej. Program korzysta z doświadczeń treningu umiejętności prospołecznych, będących częścią Treningu Zastępowania Agresji oraz późniejszego podejścia „rozwijania umiejętności życiowych” opracowanego w Kwaterze Głównej WHO w Genewie, zakładającego rozwijanie umiejętności życiowych w szkole w ramach obowiązującego programu nauczania, w powiązaniu z programami profilaktycznymi i promocji zdrowia.

Łącząc podejście WHO z ART., do procesu uczenia zachowań alternatywnych wobec agresji, zastosowano procedury Treningu Umiejętności Prospołecznych:

- „Pokaż” (modelowanie); demonstrowanie umiejętności przez trenera.
- „Zrób” (odgrywanie ról); nabywanie umiejętności przez trenujących.
- „Omów” (Informacja zwrotna); opinie grupy i trenera wskazujące na to, co zostało wykonane dobrze (wzmocnienie) i co można zrobić inaczej (dzielenie się doświadczeniem).
- „Przećwicz” (Trening uogólniający); ćwiczenia w grupie i ćwiczenia domowe w celu transferu umiejętności do realnych sytuacji życiowych i zwiększenie podtrzymania.

Trening umiejętności prospołecznych obejmuje 50 umiejętności, ważnych w życiu społecznym. Umiejętności te można ująć w sześciu grupach:

- Wstępne umiejętności społeczne, np. prowadzenie rozmowy, mówienie komplementów.
- Zaawansowane umiejętności społeczne, np. proszenie o pomoc, przekonywanie innych.
- Umiejętności emocjonalne, np. wyrażanie swoich uczuć, radzenie sobie z czymś gniewem.
- Umiejętności alternatywne wobec agresji, np. pomaganie innym, unikanie bójek.
- Umiejętności kontroli stresu, np. reakcje na niepowodzenie, radzenie sobie z presją grupy.
- Umiejętność planowania, np. znajdowanie przyczyn problemu, określanie swoich możliwości.

Zadaniem START-u jest doskonalenie umiejętności, niezbędnych dla pomyślnego funkcjonowania uczniów w szkole i społeczności, zwłaszcza takich, które mogą być alternatywą zachowań niedojrzałych, agresywnych, bądź wycofujących.

TRENING ZASTĘPOWANIA AGRESJI

Trening Zastępowania Agresji jest to program wielostronnej interwencji skierowanej na zmianę zachowania młodzieży niedostosowanej. Badania psychologiczne dowodzą, że osoby niedostosowane społecznie wykazują szereg braków w kontaktach z innymi, zdolnościach planowania, komunikacji, panowania nad emocjami, radzenia sobie z lękiem, gniewem i wielu innych umiejętnościach. Niedostosowanie do życia zgodnie z normami, w tym agresja, jest więc przejawem deficytu umiejętności zachowań społecznych.

Trening Zastępowania Agresji składa się z trzech komponentów:

- trening umiejętności zachowań prospołecznych
- trening kontroli złości
- trening wnioskowania moralnego

Trening umiejętności zachowań prospołecznych:

Umiejętności te są ujęte w następujące bloki zagadnień:

I. Podstawowe umiejętności prospołeczne:

Słuchanie, rozpoczynanie rozmowy, prowadzenie rozmowy, zdawanie pytań, dziękowanie, przedstawianie się, przedstawianie innych osób, mówienie komplementów

II. Nauka zastosowania podstawowych umiejętności prospołecznych:

Prośzenie o pomoc, przyłączanie się, udzielanie instrukcji, wykonywanie poleceń, przepraszenie, przekonywanie innych

III. Umiejętności emocjonalne:

Znajomość własnych uczuć, wyrażanie swoich uczuć, rozumienie uczuć innych osób, radzenie sobie z czyjąś złością, wyrażanie sympatii i miłości, radzenie sobie ze strachem, nagradzanie samego siebie

IV. Alternatywne umiejętności wobec agresji:

Proszenie o pozwolenie, dzielenie się czymś, pomaganie innym, negocjowanie, stosowanie samokontroli, obrona własnych praw, reagowanie na zaczepki, unikanie kłopotów z innymi, unikanie bójek.

V. Umiejętność radzenia sobie ze stresem:

Składanie skargi, odpowiadanie na skargę, radzenie sobie ze wstydem (zakłopotaniem), radzenie sobie z pominięciem (odrzuconiem), stawanie w obronie przyjaciela, reagowanie na namawianie, reagowanie na niepowodzenia, radzenie sobie ze sprzecznymi informacjami, radzenie sobie z oskarżeniem, przygotowanie do trudnej rozmowy, radzenie z presją grupy.

VI. Umiejętność planowania:

Decydowanie o podjęciu działań, ustalenie przyczyny problemu, wyznaczenie celu, określanie swoich możliwości, zbieranie informacji, szeregowanie problemów według ich znaczenia, podejmowanie decyzji, koncentrowanie się na zadaniu.

Zmiana zachowań społecznie niewłaściwych na zachowania społecznie pożądane odbywa się w sposób ściśle zaprogramowany i jednoznaczny poprzez cztery procedury:

- ❑ **modelowanie**
- ❑ **odgrywanie ról**
- ❑ **informacje zwrotne**
- ❑ **transfer czyli przeniesienie ćwiczonych umiejętności na życie**

Trening kontroli złości:

Polega na przygotowaniu przez trenującą młodzież na każdą sesję opisu niedawnych sytuacji, które powodowały złość. Trening oparty jest na bezpośrednich doświadczeniach uczestników zajęć.

Podczas zajęć warsztatowych ich uczestnicy:

- ❑ identyfikują czynniki wyzwalające złość
- ❑ uczą się rozpoznawać sygnały wskazujące na podwyższony stan napięcia emocjonalnego
- ❑ uczą się używać technik służących do zmniejszania poziomu gniewu
- ❑ uczą się stosowania technik nagradzania siebie za nie agresywne zachowania

Trening wnioskowania moralnego

Są to procedury uczące właściwej hierarchii wartości, sprawiedliwości rozumienia złożonych społecznych problemów wymagających liczenia się z prawami innych osób i uwzględnianie potrzeb i praw innych osób.

Program Domowych Detektywów

Głównym celem programu jest opóźnienie momentu inicjacji alkoholowej, a jeśli już miała ona miejsce - ograniczenie częstości picia alkoholu przez młodych ludzi. Na rutynową realizację PDD, trwającą łącznie około 10 tygodni, składa się kilka podstawowych elementów. Program rozpoczyna **spotkanie dla rodziców** organizowane w szkole, którego celem jest uzyskanie akceptacji rodziców dla propozycji przeprowadzenia programu. Zgoda (lub brak sprzeciwu) ze strony rodziców umożliwia nauczycielowi rozpoczęcie realizacji kolejnych elementów programu.

W klasie **uczniowie wybierają liderów**, którzy następnie są przygotowywani przez nauczyciela do prowadzenia fragmentów zajęć profilaktycznych w klasie i zachęcania swoich kolegów do aktywnego udziału w programie.

ZAŁĄCZNIK NR 2

**PROCEDURY POSTĘPOWANIA NAUCZYCIELI W SYTUACJACH
ZAGROŻENIA DZIECI I MŁODZIEŻY DEMORALIZACJĄ, W
SZCZEGÓLNOŚCI NARKOMANIĄ,
ALKOHOLIZMEM I PROSTYTUCJĄ.**

Działania interwencyjne.

1. W przypadku uzyskania informacji, że uczeń naszego gimnazjum używa alkoholu lub innych środków w celu wprowadzenia się w stan odurzenia, uprawia nierząd, bądź przejawia inne zachowania świadczące o demoralizacji, nauczyciel powinien podjąć następujące kroki:

1. Przekazać uzyskaną informację wychowawcy klasy.
2. Wychowawca informuje o fakcie pedagoga/psychologa szkolnego i dyrektora szkoły.
3. Wychowawca wzywa do szkoły rodziców (prawnych opiekunów) ucznia i przekazuje im uzyskaną informację. Przeprowadza rozmowę z rodzicami oraz z uczniem, w ich obecności. W przypadku potwierdzenia informacji, zobowiązuje ucznia do zaniechania negatywnego postępowania, rodziców zaś bezwzględnie do szczególnego nadzoru nad dzieckiem. W toku interwencji profilaktycznej może zaproponować rodzicom skierowanie dziecka do specjalistycznej placówki i udział dziecka w programie terapeutycznym.
4. Jeżeli rodzice odmawiają współpracy lub nie stawiają się do szkoły, a nadal z wiarygodnych źródeł napływają informacje o przejawach demoralizacji ich dziecka, dyrektor szkoły pisemnie powiadamia o zaistniałej sytuacji sąd rodzinny lub policję (*specjalistę ds. nieletnich*).
5. Podobnie, w sytuacji gdy, szkoła wykorzysta wszystkie dostępne jej środki oddziaływań wychowawczych, (*rozmowa z rodzicami, ostrzeżenie ucznia, spotkania z pedagogiem, psychologiem, itp.*), a ich zastosowanie nie przynosi oczekiwanych rezultatów, dyrektor szkoły powiadamia sąd rodzinny lub policję. Dalszy tok postępowania leży w kompetencji tych instytucji.

.6. W przypadku uzyskania wiarygodnej informacji o popełnieniu przez ucznia przestępstwa ściganego z urzędu lub jego udziału w działalności grup przestępczych dyrektor szkoły jako przedstawiciel instytucji jest obowiązany niezwłocznie zawiadomić o tym prokuratora lub policję.

II. W przypadku, gdy nauczyciel podejrzewa, że na terenie szkoły znajduje się uczeń będący pod wpływem alkoholu lub narkotyków powinien podjąć następujące kroki:

1. Odizolowuje ucznia od reszty klasy, ale ze względów bezpieczeństwa nie pozostawia go samego; stwarza warunki, w których nie będzie zagrożone jego życie ani zdrowie (np. w gabinecie higienistki szkolnej).

2. Powiadamia o swoich przypuszczeniach wychowawcę klasy, dyrektora szkoły lub pedagoga.

3. A. Jeżeli we wspólnej konsultacji pielęgniarki, dyrektora, wychowawcy (nauczyciela), pedagoga stan zagrożenia zdrowia ucznia zostanie potwierdzony jako niewielki przystąpić do realizacji poniższych zaleceń:

- a) powiadomić rodziców (opiekunów) w celu odebrania dziecka (numery telefonów znajdują się w dziennikach), których zobowiązuje się do niezwłocznego odebrania ucznia ze szkoły.
- b) gdy rodzice odmówią odebrania dziecka o pozostaniu ucznia w szkole, czy przewiezieniu do placówki służby zdrowia, albo przekazaniu go do dyspozycji funkcjonariuszom policji - decyduje lekarz, po ustaleniu aktualnego stanu zdrowia ucznia i w porozumieniu z dyrektorem szkoły/placówki
- c) ze zdarzenia spisać notatkę służbową (określić datę, godzinę, nazwisko i imię ucznia, zaobserwowane zburzenia w zachowaniu i podjęte działania). Odbiór dziecka i zapoznanie się ze sporządzoną notatką rodzice potwierdzają własnoręcznym podpisem. Jeżeli kwestionują fakt odurzenia dziecka dyrektor szkoły wzywa policję.
- d) wyciągnięcie konsekwencji wychowawczych w stosunku do zachowania ucznia określa regulamin szkoły.

B. W przypadku gdy stan zagrożenia zdrowia ucznia określony zostanie jako poważny lub występują znaczne zaburzenia w zachowaniu należy postąpić następująco:

- a) wezwać pomoc (pogotowie, lekarz)
  - b) poinformować rodziców (opiekunów)
  - c) do momentu przyjazdu pogotowia sprawować opiekę nad uczniem
  - d) lekarz pogotowia zdecydować o dalszym trybie postępowania z uczniem
- jeżeli lekarz zdecydować o hospitalizacji, to na szkole ciąży obowiązek poinformowania o tym rodziców (opiekunów)
  - jeżeli lekarz zdecydować o pozostawieniu ucznia w szkole : zażądać od lekarza pisemnego oświadczenia, że nie ma bezpośredniego zagrożenia zdrowia i życia ucznia oraz zaleceń co do dalszego postępowania wobec tego ucznia
  - realizować zalecenia określone w punkcie 3A

4. Dyrektor szkoły zawiadamia najbliższą jednostkę policji, gdy rodzice ucznia będącego pod wpływem alkoholu - odmawiają przyjscia do szkoły lub nie można się z nimi skontaktować , a jest on agresywny, bądź swoim zachowaniem daje powód do zgorzenia albo zagraża życiu lub zdrowiu innych osób. lat.

5. Jeżeli powtarzają się przypadki, w których uczeń (przed ukończeniem 18 lat) znajduje się pod wpływem alkoholu lub narkotyków na terenie szkoły, to dyrektor szkoły ma obowiązek powiadomienia o tym policji (*specjalisty ds. nieletnich*) lub sądu rodzinnego.

6. Spożywanie alkoholu na terenie szkoły przez ucznia, który ukończył 17 lat, stanowi wykroczenie z art. 43¹ ust. 1 Ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Należy o tym fakcie powiadomić policję. Dalszy tok postępowania leży w kompetencji tej instytucji.

III. W przypadku, gdy nauczyciel znajduje na terenie szkoły substancję przypominającą wyglądem narkotyk powinien podjąć następujące kroki:

1. Nauczyciel zachowując środki ostrożności zabezpiecza substancję przed dostępem do niej osób niepowołanych oraz ewentualnym jej zniszczeniem do czasu przyjazdu policji, próbuje

(o ile to jest możliwe w zakresie działań pedagogicznych) ustalić, do kogo znaleziona substancja należy.

2. Powiadamia o zaistniałym zdarzeniu dyrektora szkoły wzywa policję.

3. Po przyjeździe policji niezwłocznie przekazuje zabezpieczoną substancję i przekazuje informacje dotyczące szczegółów zdarzenia.

IV. W przypadku, gdy nauczyciel podejrzewa, że uczeń posiada przy sobie substancję przypominającą narkotyk, powinien podjąć następujące kroki:

1. Nauczyciel w obecności innej osoby (wychowawca, pedagog, dyrektor, itp.) ma prawo żądać, aby uczeń przekazał mu tę substancję, pokazał zawartość torby szkolnej oraz kieszeni (we własnej odzieży), ew. innych przedmiotów budzących podejrzenie co do ich związku z poszukiwaną substancją. Nauczyciel nie ma prawa samodzielnie wykonać czynności przeszukania odzieży ani teczki ucznia - jest to czynność zastrzeżona wyłącznie dla policji.

2. O swoich spostrzeżeniach powiadamia dyrektora szkoły oraz rodziców/opiekunów ucznia i wzywa ich do natychmiastowego stawiennictwa.

3. W przypadku, gdy uczeń, mimo wezwania, odmawia przekazania nauczycielowi substancji i pokazania zawartości teczki, dyrektor szkoły wzywa policję, która przeszukuje odzież i przedmioty należące do ucznia oraz zabezpiecza znalezioną substancję i zabiera ją do ekspertyzy.

4. Jeżeli uczeń wyda substancję dobrowolnie, nauczyciel, po odpowiednim zabezpieczeniu, zobowiązany jest bezzwłocznie przekazać ją do jednostki policji. Wcześniej próbuje ustalić, w jaki sposób i od kogo, uczeń nabył substancję. Całe zdarzenie nauczyciel dokumentuje, sporządzając możliwie dokładną notatkę z ustaleń wraz ze swoimi spostrzeżeniami. Wzywa rodziców do natychmiastowego stawienia się w szkole

V. Postępowanie wobec ucznia - sprawcy czynu karalnego lub przestępstwa:

- niezwłoczne powiadomienie dyrektora szkoły,
- ustalenie okoliczności czynu i ewentualnych świadków zdarzenia,

- przekazanie sprawcy (o ile jest znany i przebywa na terenie szkoły) dyrektorowi szkoły, lub pedagogowi szkolnemu pod opiekę,
- powiadomienie rodziców ucznia-sprawcy,
- niezwłoczne powiadomienie policji w przypadku gdy sprawa jest poważna (rozbój, uszkodzenie ciała, itp.), lub sprawca nie jest uczniem szkoły i jego tożsamość nie jest nikomu znana,
- niedopuszczenie do zatarcia śladów i ewentualne zabezpieczenie miejsca zdarzenia (np. sprawca rozboju na terenie szkoły używa noża i uciekając porzuca jakiś przedmiot pochodzący z kradzieży).

VI. Postępowanie nauczyciela wobec ucznia, który stał się ofiarą czynu karalnego

- udzielenia pierwszej pomocy (przedmedycznej), bądź zapewnienia jej udzielenia poprzez wezwanie lekarza w przypadku kiedy ofiara doznała obrażeń,
- niezwłoczne powiadomienie dyrektora szkoły,
- powiadomienie rodziców ucznia,
- niezwłoczne wezwanie policji w przypadku, kiedy istnieje konieczność profesjonalnego zabezpieczenia śladów przestępstwa, ustalenia okoliczności i ewentualnych świadków zdarzenia. W przypadku znalezienia na terenie szkoły broni, materiałów wybuchowych, innych niebezpiecznych substancji lub przedmiotów, należy zapewnić bezpieczeństwo przebywającym na terenie szkoły osobom, uniemożliwić dostęp osób postronnych do tych przedmiotów i wezwać policję - tel. 997 lub 112.

**Karta interwencji w przypadku podjęcia przez ucznia
zachowania ryzykownego**

Rok szkolny.....

Imię i nazwisko ucznia ..... klasa

L.p	Działania podjęte w ramach interwencji profilaktycznej	Podpisy osób uczestniczących

Karta zgłoszenia interwencji w przypadku podejmowania przez ucznia zachowań ryzykownych

Imię i nazwisko osoby zgłaszającej .....

Dotyczy ucznia (imię i nazwisko, klasa) .....

Opis zdarzenia:

miejsce.....

czas .....

powód zareagowania (co wzbudziło zaniepokojenie, opis zachowania ucznia)

.....
.....
.....
.....
.....

jak zareagowałeś (co zrobiłeś) w tej sytuacji do czasu zgłoszenia dyrektorowi

.....
.....
.....
.....

Inne osoby będące świadkami zdarzenia

.....
.....
.....

Podpis osoby zgłaszającej .....

PODJĘTE DZIAŁANIA

- a) wezwanie pogotowia
- b) wezwanie policji
- c) wezwanie rodziców w celu odebrania ucznia

POTWIERDZENIE ODBIORU DZIECKA

Zapoznany(-a) zostałem(-am) z przebiegiem zdarzenia.: /krótki opis zdarzenia/ .....

.....

Syna/córkę.....odbieram osobiście. /w jakim stanie/

.....Zgłoszę
się w dniu..... w celu omówienia dalszych działań wychowawczych. Jeżeli nie zgłoszę
się do szkoły szkoła przekaze sprawę do Sądu Rodzinnego.

Data, godzina, podpis rodzica.....

ZAŁĄCZNIK NR 3

**OŚWIADCZENIA RODZICA I UCZNIA DOTYCZĄCE REALIZACJI PROCEDURY
DOTYCZĄCEJ UŻYWANIA URZĄDZEŃ ELEKTRONICZNYCH NA TERENIE
SZKOŁY**

Jasło, dn. ....

Oświadczam, że zostałem zapoznany z **Procedurą dotyczącą używania urządzeń elektronicznych na terenie szkoły**, której celem jest zapewnienie uczniom warunków sprzyjającym koncentracji uwagi oraz zapobieganie nieuczciwości podczas sprawdzania poziomu ich wiedzy i umiejętności.

Zobowiązuję się do kontroli przestrzegania powyższego regulaminu przez mojego syna /moją córkę .....

W przypadku kolejnych naruszeń regulaminu wyrażam zgodę na zatrzymanie urządzenia mojego dziecka w depozycie na terenie szkoły.

.....

Podpis rodzica

Zobowiązuję się do przestrzegania **Procedury dotyczącej używania urządzeń elektronicznych na terenie szkoły**.

Jestem świadomy, że w przypadku kolejnych naruszeń regulaminu mój telefon (lub inne urządzenie elektroniczne) zostanie zatrzymane w depozycie na terenie szkoły.

.....

Podpis ucznia

ZAŁĄCZNIK NR 4

**PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU PODEJRZENIA
WYSTĘPOWANIA PRZEMOCY W RODZINIE UCZNIĄ**

Podstawa Prawna:

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493, z późn. zm.)

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury "Niebieskie Karty" oraz wzorów formularzy "Niebieska Karta" (Dz. U. z dnia 3 października 2011 r.)

1. Każdy nauczyciel, który zaobserwuje niepokojące objawy w zachowaniu ucznia lub obrażenia na ciele mogące świadczyć o tym, że ktoś stosuje przemoc wobec dziecka, albo otrzyma informację o występowaniu przemocy w rodzinie, jest zobowiązany do poinformowania o tym fakcie dyrektora szkoły.
2. Szkolny zespół ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie diagnozuje sytuację ucznia i bada zasadność zgłoszenia.
3. W przypadku uzasadnionego podejrzenia o stosowanie wobec ucznia przemocy w rodzinie, zespół rozpoczyna procedurę „Niebieska Karta”.
4. Wyznaczeni przez dyrektora członkowie zespołu wypełniają w obecności ucznia i niestosującego przemocy opiekuna dziecka część A formularza Niebieskiej Karty. Opiekun ucznia otrzymuje część B formularza.
5. Wyznaczony przez dyrektora członek zespołu przekazuje w terminie 7 dni wypełniony druk A do przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego w gminie, w której mieszka dziecko doznające przemocy.
6. Członkowie zespołu realizują inne zadania wynikające z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy, stosownie do zdiagnozowanych potrzeb ucznia.

**CZYNNOŚCI PODEJMOWANE W RAMACH PROCEDURY
„NIEBIESKIE KARTY”**

<i>Imię i nazwisko ucznia wobec którego istnieje podejrzenie stosowania przemocy w rodzinie</i>		
Data	Podjęte czynności	Podpis

ZAŁĄCZNIK NR 5

Porozumienie Rady Rodziców i Rady Pedagogicznej dotyczące używania na terenie szkoły telefonów komórkowych oraz innych urządzeń elektronicznych

Jasło, dn. 18. 09. 2018 r.

Od dnia 28. 01. 2019 r. w szkole obowiązywać będzie całkowity zakaz używania przez uczniów telefonów komórkowych oraz innych urządzeń elektronicznych. Przedstawiciele Rady Rodziców i Rady Pedagogicznej opracują nowy regulamin obowiązujący w tym zakresie. Do tego czasu obowiązuje dotychczasowa procedura.